

É R D I I R K A

IRODALMI-
KULTURÁLIS
FOLYÓIRAT

XI. évf. 2021/4.
DECEMBER
400 Ft

Baka Györgyi

Eszmélésem gyújtópontja

Csodált és zavarba ejtő
Végtelenség, remegve
megnyílok jelenlétednek,
érezve: összetörhetsz.

Te, az egészen Másnak
túl erős sűrűsége,
meg-megakasztod
légzésem ritmusát,
rémülten és megigézve
ámulok szépségeden.

Hiányod szakadékot
hasít sejtjeimbe, lépteim
alól kicsúszik a föld,
kereső szellemem
a semmibe botlik.

Vágyam mégis Hozzád
vezet, akiben alany és tárgy
együtt születik, meghaladva
a teret, megelőzve az időt.

Gyöngéd vonzásod árad,
lüktet bennem, énekel
a vérerekben, eszmélésem
gyújtópontja vagy!

Berke Gyöngyi

Duna-parton

Kavicsos partodon
csendesesen ülve,
lehajtott fejjel
nézem folyamod.

Mit viszel magaddal?
Tengernyi súlyt
sodorsz fáradtan.

Emléket, képet,
örömet, fájdalmat.
Folyamod színe
szinte megrémít,
túl sok a teher,
mit magával visz.
Sodorsz urnát,
hamvakkal telít,
melyből a távozó lélek
még mondana valamit.
De a gondolat
titokká lesz,
a kimondatlant sodrod
a sekély partra,
csendes öbölbe,
árnyas fák alá.
Hol nyugszik
számtalan sok,
el nem hangzott szó,
ezernyi gondolat,
a letört ágak,
kavicsok között.
Ott éled a varázs,
a hely misztikája,
Mit talpamon érzek,
ha mezítláb arra járok.
Cseppjeid selyme
érinti lábam,
tarthatna örökké
lágy simogatása.
Nézem az öböl
csodás színeit,
a vetődő árnyékot,
mi rejteket nyit.

Fekete Irén: Ősz a tanyán

Cettler Gertrúd

Angyali üdvözet

...bármilyen áron, de nem bárkit
 ...sóhajtozva, de nem ki lódít
esdekelve, de mégsem esengve
 ...kibírhatatlanul, de nem elviselhetetlen-kedve
 ...szép szavakkal, de nem ám csak úgy ímmel-ámmal
 befestve
kedvesen, édesen, de nem inkább idegenkedve
lenni benne a most-ban, s nem a múlt-majdban
 ...tudni róla, ha valaki Neked is valóban, bájosan ott
 van

Borókás bolyongás

kattog az óra sebesen reggel
 a hét ágra sütő nap odakint már minket nagyon is
 heccel
 indul a móka-rengeteg
 lesz benne lépdelés nem kevés sőt rengeteg
 fülemben jár-kél egy energetizáló nótá:
 „Kell a jó levegő,
 Ha szép az idő”
 félvállról vett idézet lett e kétsoros strófa...
 közelítünk az erdő mélyére
 belevetjük magunkat annak misztikus sűrűjébe
 visznek a kíváncsi léptek előre ismeretlenül bámula-
 tos ösvényeken
 szemeim forgatom
 ugye nem csak álmodom...(?)
 bár tudom nem örökre jöttünk ide csupán csak ven-
 dégsgébe
 mocsaras végtelen nyújtja a karját
 belé-d kapaszkodom hisz most te közvetíted a GPS
 visszhangját
 vadlesről elmélázva távoli tavakat szemlélünk
 ám sajnos csupán egykor volt állóvíz kiszáradt szuffi-
 citjére lelhetünk
 hunting lodge hulló falevelek gombák
 s miegyebek...köszönnek ránk lépten-nyomon
 miközben visszafelé e berek színeiben elmerülök
 torkomon még egyet köszörülök
 hálás vagyok hogy bolygónkon van itt egy közeli
 vidék
 melynek élővilága rég és újfent is gazdag s igenis
 nem csak a miénk
 jöhet s jöjjön ide a négy évszak bármelyikében
 ki csodát szeretne látni
 s elhiheti az ott jártaknak hogy Borókás bolyongását
 sosem fogja megbánni

Dylan D. Tides

Rózsa néni

„Várjon, kedves! Csak egy percre! Segítsen már
 énnekem...Azt a bimbót, ha lenyesné... Oly halovány,
 vértelen, de itt fönnt még akad tápszer, vízbe' tán
 még kivirul, S olyan lesz, mint testvérei, szívpirosra
 bepirul” – s nyújtotta a metszőollót a főköttős néni
 ablakából kihajolva. „Ott nőtt ki, a szélbe, s most
 lefojtja, lám, a többi előle a napsütést. Elmostam a
 kristályvázát.” Hallottam a csendülést, s hozta is a
 szivárványból fénnel metszett üveget. Felvidulva
 figyeltem, hogy szinte újjászületett.

Így ismertem meg a cserfes, majd' százéves tüne-
 ményt. Azóta a magasságszint kis ablakán süte-
 ményt, palántákat, régi könyvet s nem is tudom, még
 miket adogatott ki, ha látott. Előre szól: félsiket,de a
 szeme most is éles, ha a postás erre jár, három porta
 távolságról kiszűrja, ma mit szlopál, sör van nála
 csak, vagy Terkától kis bort is kaphatott... Szerettem
 az őt takaró félhomályt és doh-szagot, s ritka volt,
 hogy munka után ne álljak meg egy kicsit. Néha
 mesélt, máskor szidta szomszédját, a „vén Misit”,
 mert az szombat hajnal egykor, mikor hazaérkezett,
 felverte az összes kutyát. Volt, hogy csupán kérde-
 zett, rólam, tőlem, s nyaktekerve néztem fel rá, s
 jólesett tudnom azt, hogy akkor is van, ha minden
 más szétesett.

Tavaly ősszel kezdődött, hogy egyszer-egyszer
 elmaradt. Ha felbukkant, köszönt csak, de tekin-
 tete áthaladt arcomon, és úgy találtam, átrepült az
 mindenem. Nem ismert meg, áttetsző lett, tekintete
 színtelen, s látszott: nincsen olyan tápszer, mi abba
 még színt vihet. Elkaptam a „vén Misit”, és elme-
 sélte, hogy mi lett: agyvérzéssel letek rá egy borús,
 őszi estelen. Ha nem volt az ablakban, én – ahogy
 tudtam – nesztelen kigazoltam a rózsáit, s titkon
 vártam: kikacsint, s megnézi, hogy ki szöszmötöl kis
 kertjében idekint.

Rózsa néni... Így hívom, de vagyok olyan ostoba...
 Nem is tudom, mi a neve, s ő se fogja már soha.

Jár már hozzá, úgy tudom, egy tiszta-mosoly gondo-
 zó szellőztetni, az ablakban párna ül és takaró, s van,
 hogy zene szól, miközben kicsit felmos, takarít. S
 Rózsa néni? Lehet zaj, mi ABBÓL végre kiszakít?

Úgy alakult, elköltözöm. Másik város, munkahely.
 Nincs több utam erre felé. A legelső hópehely idén,

mintha ünnepelné velem az új kezdetet. Utoljára
nézek fel, és villám sújtja kedvemet... Nem szellőzik
már a párna... Nem lóg ki a takaró... Függönytelen,
poros ablak, s rajta írás: ELADO!

Fazekas Majot Gizella

Bátrak

Rég elszállt emlékek, visszatérhet-e még? Vissza-
kaphatod-e, mit elvettek tőled?

Bizalom homálya hozhat-e örömet?
Mérhetetlen magasból nem bódul-e fejed?

Elkövetsz-e hibát gondatlan tettel?
Pálcát törsz-e néha emberek felett?

Születik-e valami jó, ha folyton tartózkodol
összehúzza, rettegve, bátoratlanul?

Hisz összedőlne a világ bátor ember nélkül!
Ővelük lesz teljes élet, bátrak erejéből!

Gani Zsuzsanna

Téli nap a hegyen

Olyan volt a hegy, mint a gyémánt, kristály csillant,
zúzmarák békésen szenderegtek a fákon.
Tükörsík volt a föld, kies, élő nem akadt.
De mégis! Varjú recsegett e néma tájon!

Hegyről széles ösvény futott le, jól járható,
egy kunyhó rogyadozott, ott nyílt a jégvirág.
Rongyot varrogatott egy hajlott hátú néni,
megtört lelkéből bú helyett szóltak az imák.

A kéményből alig-füst poroszkált felfelé,
közelben egy fejsze vajúdott nehézkesen.
Aztán hátán jól megrakott rőzsével egy agg
botorkált hazafelé, hát nem húszévesen!

Ó, nézd! Amerre a szem ellátott, mindenütt
hó fedte a hegyet, ormán megcsillant a nap.
Ölelte, cirógatta, rá fénycsókot lehelt,
egészlet óvón beburkolta a színarany.

Előbújtak dalolva a rigók, zöldikék,
özönlött vígan, kacagva a gyereksereg.
Hova tűnt a jég, fagy, a némaság, hova lett?
Zenélt a szív, még a föld is beleremegett.

Kreischer Nelly

Széljegyzet egy játék margójára

Ártatlan játékunk hosszúra nyúlt.
Hazugság volt vagy éteri álom?
Bárminek is nevezzük, elmúlt
a gyönyörű, izgalmas kaland.
Már mindketten más pályán játszunk.

Próbálják fürkészni kíváncsi szemek,
körülgyűrűznek fondor-kérdések,
szeretőid között én is kaptam helyett?

Nem sértődöm meg, nem tiltakozom,
semmiképpen nem magyarázkodom.
Hitében kíváncsiskodót hagyom.

Mona Lisa-mosoly szám szegletén,
kényes témáról másra váltok én,
hiszen titkom nem másé, csak enyém.

Közben gondolkodom. Miért is nem?
Mért nem akartam, miért nem tettem?
Miért játszottunk oly gyerekesen?

Hiszen adott volt annyi alkalom!
Kihagytuk. Másként terveztük akkoron.
Ezért nem lett vele viszonyom.

Ám esténként izzottak telefonvonalak.
sms-ekben adtam magamat,
és ily formában, versben megkaptalak.

Galaxisokban égtünk fehér izzásban!
Játszottunk tegnapban, holnapban, mában,
de soha sem voltunk együtt az ágyban.

Így múlt a tél, új tavaszra vártunk.
Tavasz is elmúlt, másfelé jártunk.
Elmúlt a nyár is. Most már nem játszunk.

Eltűntek az álmok. Feladtad. Ritkultak hívások..
Én túlléptem rajtad, kaput zárok.
Ősszel újabb játszótársat találok.

Addig magát emésztő tűz vagyok,
mint a magukba roskadó csillagok.
Súlyosan tömörítve önmagam
a mindenségbe olvadok.

Kerepesi Igor

Rimaszombat

Mély, vöröslő, koraesti hangulatban odakint,
Néztük: a Nap halkan hullik, s bágyadtan még ránk
tekint,

Társam voltál ott az úton, meséltél, és mentem én,
És a szavad mind élő lett, míg ámultam, mint mesén.

Ódon sírok árnyékán át vezettél el engemet,
S kémleltük a régmúlt csodát, olvastuk a sok nevet,
Átléptünk egy más világba, határ nekünk nem volt
ott,

Elevenné lett a régmúlt, s élővé, mi rég halott.

S vittél engem, csodát látni, lebukóban volt a Nap,
Azt látta csak, két vándor hogy andalogva elhaladt,
S feltárult a gazdag múlt, és elevenné lett a tény,
S távolból a Múzsák háza tekintgetett már felém.

És a háznak oldalára támaszkodva írtál ott
Füzetkémbbe szánva nekem néhány szép gondolatot,
S megcsodáltuk a sok éket rejtett házak oldalán,
S ballagtunk a lámpafényben bukdácsoló árny után.

S míg a fények símogattak ott a város főterén,
Édes, sárga leple mögül tűnt a régmúlt mind elém
S öleltek a képek, zajok, régi bálók hangjai,
Képzeletem bálozói s pihegő, szép lányai.

Ott tűnt elém Petőfi, ki láblógatva nézett rám,
Ősi háznak ablakából kémlelően, tétován,
S hallottam a zajokat mind, lovas kocsik hangjait,
Hölgyek kacér nevetését, ifjak huncut szavait.

És a régi vásároknak illatárját éreztem,
Úgy meséltél, lelkendezve, hangulattól telt szívem.
Hallottam a fogadások életteli zajait,
Poharaknak csengését és Blaha Lujza dalait.

Láttam a sok úriembert, (aki számít, arra járt),
Tán egy újabb felvonásra, ifjú úri hölgyre várt.
Láttam Fábryt, olyan volt, mint képeiről ismerem,
S ott voltál Te, tisztelője, s halkan lépkedtél velem.

Bőröm alá bújt a város, boldog mámor ért utol,
Ahány csoda felszínre tört jelenünk képe alól,
S nem tudtam, csak boldog lenni, köszöntem, hogy
te ott vagy,
Ez az őszi este, tudom, bennem, mélyen nyomot
hagy.

Szívemben már helyed biztos, elérted, hogy így
legyen,
Rimaszombat nekem Te vagy: ősszel, fényben, ked-
vesen.

Édes órák oldaladon, színes ősztől kísérve,
Szívem béke s édes ábránd nyugalmaival volt tele.

Öröm volt a Múzsák háza, apró utcák fényei,
Házak drága domborzata, gömbölyösége s ívei,
Egy kissé ott lázba estem, elbűvölt a sok csoda
Gömör kicsiny, szép ékszere, Akáclombos városa.

Kovács F. István

Ősz

Elbúcsúzik ágától a levél,
Alákering, majd csendben megpihen,
Régi időkről dúdolgat a szél –
Csak magának –, ne hallja senki sem.

A gesztenyesor rozsdás lombjain,
Végigsimít a szelíd napsugár,
A sok tenyér bágyadtan visszaint:
Sokáig ők sem maradhatnak már.

Büszke juharfák, hamvas égerek,
Meghajolnak az érkező előtt,
Hallgatva mind a csendes éneket,
Mely átöleli a kis temetőt.

Egy óra, ím, elhallgatott megint,
A fáradt test immár pihenni tér,
A Nagy Számadó csendben letekint,
S amennyi jár, éppen csak annyit kér.

Itt van az Ősz is. Ruhája kopott,
Hajlott vállán örök elmúlás ül.
Eljött hát ismét, mint ahogy szokott,
Ám tudhatjuk: sosem jön egyedül.

Nagy kosarában alma piroslík,
Kövér szőlőfürt kelletti magát,
A mezők fölött ökörnýál úszik,
Gombolyítva az idők fonalát.

Hajnalonként, ha megjön majd a dér,
S nyomában terhes, szürke fellegek,
Mind azt üzenik, közeleg a tél,
Hogy betakarja az emlékeket.

Kósa Márta

Alkonyi fények és árnyak

A mi
Dunánk egészen összehúzza magát
pőre partokon kőkupac
kagylótörmelék
víz sodorta száraz ág
fekete madarak szállnak
szél suhan
lánc csörög
s egy
árva csónak túlsó parton megmoccan
varázsütésre utolér az alkonyat
szellő munkál
alkonyi fényt gyűjtogat
nyugat felé repülő vadlúdcsapat
csendesülve folytatják az útjukat

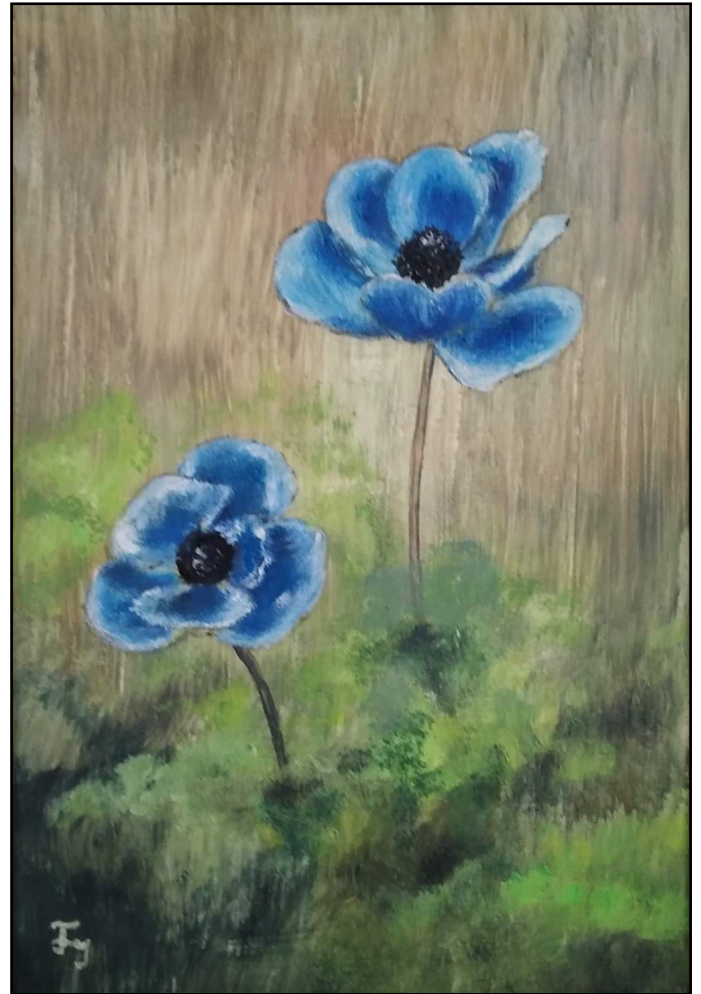
vér és tűz már hadban állnak
szikra pattan füst illan
sötétedik
itt-ott őszi sárga szín még felvillan
lent a füzek új csodára sóvárogva
hullatják a levelet
bokor rezdül
menny és pokol kegyetlenül küzdenek

fejünk fölött
kerozin csík ejt az égen mély sebet
a magasban valahol
láthatatlan repülőgép felhők
között célja felé araszol
árny suhan a torony fölött
est harangja száz sóhajra válaszol

fölgyúl a víz
rozsdá barna csendességben
hullám szalad komp lódul
köhécselve nagy teherrel megrakodva
elindul

szorgalmas szél rendezi a képeket
itt pontos
amott pedig elnagyolva elhagyja részletet
fény foltok és habrózsaszín pamacsok

városom a túlparton
glóriás fényben ragyog
csodás képet vetít rá a vágyódó képzelet
majd az első utcalámpa
megmutatja valósággá szűkítve lényegét.

Fekete Irén: Kék virágok

Rozsdás avart nyúl
kavar, gyöngyházzsín égből
sas nyílként lecsap

Szabó Aida (Jampa drolma)

Ludwig Géza

Az ősz vadul, hörögve jött

Az ősz most vadul, hörögve jött,
nyár bohó mezét szaggatta meg.
Vaskos, szürke fellegek mögött
rekedt a fény. Mélabús színek.

Lángoló vörösből matt piros,
fakul száz árnyalatja zöldnek.
A sárga, fehér szürkén poros,
s az égnek kékje is komor lett.

Sárgult levél, barna, rőt avar,
– hamu alatt parázs a nyárból –,
lágyszíneket kever az ősz. Kavarr
harmóniát az indulatból,
s úgy rejti el, mint zsarátnokot –
ha kopognak fagyott holnapok.

Lukács Mária

Rozsda-fényben

Mikor még minden szép
látjuk az élet értelmét
hisz itt vagyunk együtt
a levélhullásnak sincs vége
elejétől fogva tart rég a pörgés
olykor belefárad az ember
a bogár is köröz a fény körül
leszállna de lesz-e menedék
mi lesz a sorsa ha téli álmából
felriad jönnek-e rügyet bontón
szemben a fák lesben az ellenség
ki bújtat el majd bennünket
egy bogár szárnyán is tud
csillanni a fény zápor frissít
ásít majd minden újszülött lény

Még gyönyörködöm a csillagokban
talpam alatt ropog a sok levél
elfeledkezem az elmúlásról
este karomba zárom a napot
őszi fények tündökölnék
az egész világon közel engedem
magamhoz a rozsdaszínű fákat
a novemberi mécsek világát
tudom hogy miért jöttünk ide
a végtelen határán túlról
hova majd lelkünk visszatér

Magyar András

Taps 2020 májusában

Köszönet és hála nekik, kik veszélyt vállalni merik,
attól, kit vad láz leterít! Példát mutatnak, emberit.
Kik dolgoznak küzdve értünk, önként, bár ezt mi
nem kértük,

s hogy felgyógyulásunk végett, kockáztatnak
egészséget,
mert nincs védőfelszerelés, és hogyha van,
az is kevés.

Késő éljenzés, tapsvihar, ha látni kell azt, hogy
kihal,

s elkopik a fény a szemből, s minden igyekezet
megdől,

s könny hull ismeretlenekér', hol haldokló
reménynek él.

Kevés itt a pénz, a dohány, gondosság
s orvostudomány.

Hol tüdő kapkodva hörög, minden tudás töpörödött.
Csuklyák alatt fáradt arcok mutatnak vad, kemény
harcot.

Mi vár miránk? Nem lesz mentség. Jön a halál
értünk. Tessék.

Nem segít Jóisten, Szentség, s tombol
a tehetetlenség.

Alattomos veszély, ragály, számára nincs itt akadály.
Látjuk stadionok voltát. Kórházpénzt rég eltapsolták.

Nem adott bért narancsosztag,
s orvosaink eltávoztak.

S mert pénzbe kerül az élet, velük mentek a nővérek,
beteghordók s a mentősök. Mind-mind,
mindennapi hősök.

Alig maradt. S most nincsenek. Személyük más nép
kincse lett.

És most ennek látjuk kárát. Erre már mindenki rálát.
Fejéhez kap, s fogja állát, kinek ez hozza halálát.

Volt tüntetés, volt sok észérv anyagi megbecsülésért.
Kevés volt a létszám, s kevés volt erkölcsi elismerés.

Te ott voltál? Nem láttalak.

Ma már kevesek a szavak.

Ők is kérték. Mi is kértük.

Mért nem álltatok ki értük?

Valami itt el lett tolva. Nagy taps akkor kellett volna!
Tapsoltatok volna eddig.

Bár most jobban megérdemlik.

Tapsoljunk hát, kínba, félve, Isteni csodát remélve!

Hogyha akkor ti is eljöttetek volna,
tán kevesebb ember lenne elhantolva!

Máté Miklós

Kórókoszorú
(*hóhérsirató*)

A kerepesi temetőben
Elvetődtem sírodhoz.
Nem díszelgett rajt' címered:
Mézesmadzag és gumibot.

Elhelyezem rá koszorúm,
Száraz, szúrós, épp olyan rút,
Mint ami utánad maradt.
Itt, hol csak a tőke arat.

Fölköttetted a kölyök PÉTERt,
Az angyal tiszta ILONÁt,
Nem kaptak előtte étert,
Vívtak hosszú haláltusát.

Krákogtál sok kongresszuson,
Orron fűjva gondolatod
Elvtársakkal kéjjel nézted,
Hogy silányul el a néped.

Nagy halomba hordott bűnön
Alltál kábán a tribünön,
Tömeg hordott eléd vadat,
Véres vörös rongyaidat.

Meleg sör és hideg virsli,
Fölvonuló gyöpre piszkít,
Dalaidban lapos strófa.
Bólogatott a bitófa.

Határunkon szögesdrót,
Őrtorony és aknazár.
Füleltek spiclik, poloskák,
Mit motyog sok bevert száj.

Ültél nyikorgó hokedlin,
Térdedről faltál cvekedlit,
Csajkádrról levált a zománc,
Véget ért a hazug románc.

Elkopott mézesmadzagod,
Kihunyt hamis kacsintásod,
Letépték ocsmány díszeid
Háborgó emlékeid...

Móczár Csaba

Az első Nélküle

Ma van az apám születésnapja.
De az apám már halott!
Hogy mondjam neki,
Boldog születésnapot?

Lám, a sors milyen torz.
Aznapi, amikor meghalt,
A neve napja volt!
Nem tudtam mondani, boldog névnapot!

És lesz nélküle első karácsony,
csönkig égett gyertya a faágon.
De nem tudom mondani:
Boldog karácsonyt!

Kurta egy év ez a 2021,
Sokat elvett, és csak nevetett,
gúnyos kacajjal fosztogat,
és már nem tudok mondani Boldogot!

Ady születésnapjára

„Az én magyarságom”

Az én magyarságom
nem a kokárda és zászló,
sem a szó, egymást vádló.

Az én magyarságom
nem vehető vagy eladó,
sem áradó vagy apadó

Az én magyarságom
nem az árulás és gazság,
nem a rejtett féligazság.

Az én magyarságom
nem hangos és nem is ártó,
nem válogat, nem is bántó.

Az én magyarságom
csak az, hogy itt élek és halok,
és fennhangon nem magyarkodok!

Molnárné Király Márti

Erőtlen

Erőtlen vagyok, ahhoz is, hogy írjak.
Halványan fog még a tollam is.
Jelezni akarja, mire jók e vágyak?
Földi életem tán rövid és hamis?

Amit gondolsz, gondolták már mások.
Nagyjából ugyanúgy boldogok.
Vagy mégsem? Én életet felülről várok!
Küzdenem kell, küzdeni is fogok.

Színpadra állsz, bár nem a te világod,
énekelnél, hogy meghallgassák mások.
Tapsra is vágysz, akárcsak a sztárok,
s remélve remélsz sírodra virágot...

Naszvadi Judit

Öleled

Öleled a szívemet.
Nem engeded, hogy
túl nagyot dobbanjon,
rejtéd,
ringatod.

Hagyom.

Most látom csak,
ezer évek múltán,
hogymilyen közel
maradtál
hozzám.

Tudom,

biztonságban vagyok.
Tenyeredbe gömbölyödöm,
vagy messzire utazom,
tehetem
szabadon.

Újra

karnyújtásnyira érzem
a transzcendens univerzumot.

Pálfi Nándor

Olajpálma

Nem játszik már mosoly
Az öreg halász arcán,
Csak gyengülő keze remeg,
S a levegőben, mintha
Valami fontosat nem találna,
Meg-megtorpan.

Vékony sziluettje meghajlik
A zavaros víz felett,
Ahogy rongyos hálóját kivetve,
A folyót nézi egyre.

Nem maradt már más,
Csak ő áll őrt
A régmúlt napok
Szép emléke felett.

A rizsre gondol néha,
Ami egykor olyan dúsan termett,
S a halra, amit már
Két napja nem fogott.

Aztán a falura, amit még
Az ősei építettek a tőzegen,
De mára szép lassan,
Mint haldoklót az élet,
Mindenki elhagyott.

Előre mered csökönyösen
A hajnali párába,
S nem néz a sorok felé,
Talán dacból,
Talán csak nem mer.

Nem zümmögnek rovarok,
És nem rikolt fel madár:
Csak a monoton, végtelen
Olajpálma-sorok
Fojtják némaságba a határt.

Tetemek és eldobott palackok
Úsznak a vízen szépen csendben,
Összevisszaságukkal
Már-már jólesően törve meg
A pálmásorok által
Kikényszerített rendet.

Egy orángután feje
Koppan a csónak falának;
Talán két hónapos lehet,
S a halász mogorván nézi
A fejhez tartozó,
Már napokkal korábban
Oszlásnak indult testet.

Keze megnyugszik,
Többé már nem remeg.

A kelő Nap
Narancsvörös izzásában
A csónakból kibukva,
A párában még
egyet-egyet csapva,
ősei felé evez.

Nem hoz enyhülést a szél,
Míg esőtől terhesen elrohan
A meggyötört táj felett.

Pergel Antal (rubái a műfaj)

Ősz

Hulló falevél integet felém,
hajnalra fagyot hoz az őszi éj.
Jókedvem elmúlt, borom elfogyott,
lesz még szőlőm, lesz még tavaszi szél!

Vágyak

Állnék lámpással Holdnak udvarán,
vezetném bátran csillagok hadát,
fénybe borulna életem tükre,
ne szabna létem álmomnak határt.

Péter Éva Erika

[összegyűrni a reggelt]

összegyűrni a reggelt, az estét:
gyávaság, nem tökéletesség.
menekülés a valótlanágba,
jövőbe kapaszkodni, holott a mába
sem kapaszkodsz, sehová már,
önmagad előtt levizsgáztál.

a napi rítusok öntudatlan
zárja ütemre ki-bekattan,
végzi a dolgát a szív, s a csönd
csepegő párája odafönt,
a szem ideges vibrálása mélyén,
az életben maradás drótfüzérén

sósul, és megfagy. csipkeág.
kérges fásultság hinti rád
megszürkült levelek tömegét,
szemed koporsójának zsinegét
már fel se rántod, minek azt.
elhamvasztottál reményt, vigaszt.

a szív egy kórteremnyi hold,
és elfogadtad: ennyi volt.

Petrik István

Sejtelmes árnyak

Oly sötét a világ,
Mintha pokol lenne.

Valahol a sátán
ott lakozik benne.

Hova tűnt az élet?
Sejtelmes kis árnyak

suhanak az éjben.
Talán angyalszárnyak?

„Nemszeretem” világ,
mintha csak rossz lenne...

de valahol a jóság
kicsírázik benne!

Hova tűnt a szépség?
Ott van a szívemben.

Holnap és reménység
lakik életemben...

Ugye legyőz mindent?
Ugye nincsen átok?

Az emberséges hitem
vigyázzon reátok!

Születésnap vigília

A százéves Pilinszky János emlékére

Mint a százévesek.
Gyűrötten, ráncosan.
Mint a vérzivatar,
mely rajtunk átrohan.

Mint a filozófus.
Ki tudja, hova tekint?
Mint egy apokrif vers.
Szíven üt megint.

Mint a füstoszlopok,
de ki az áldozat?
Mint a reverenda,
a levetett változat.

Mint a Négysoros.
Oly velős és tömör.
Mint a táborlakó.
Rossz álom gyötör.

Mint a meg nem értett,
ám felettünk levő.
Mint a katolikus,
a Jézust éltető.

Mint a nyugati Újhold.
Az egünkön ragyog.
Mint egy ismeretlen,
de követőd vagyok.

Mint a ravensbrücki fák.
Örök levéltelen.
Mint a szájba rágott leckét.
Sikerült megértenem.

Mint gyermekkor-titok,
de aztán hangot kapott.
Te írtad, hogy
„Minden tetőről látni a napot.”

Mint a cigarettafüst
azon a régi képeden...
Holtadban élő maradj,
és segíts a népeden!

Nem csak Trapéz és korlát,
meg nagyvárosi ikon.
Legyél olaj a vízen,
légy úrrá a pánikon!

Pálné Onódi Judit

Ősi titkaink

Fehér sólyom száll
fejedelmek rejtelmes
csontjai fölé

Barlangok mélyén
keresed ősi titkok
mai értelmét

Fénymadár suhan,
lenéz ránk titkon bízva,
szelleme segít.

Kerecsen titkát
szeme pillantásában
egyszer megleled.

Nagy-Rakita Melinda

Fázós töprengések

Ültem a szobában, kicsit fáztam, s közben néztem ki-
felé. Az ablak elé hajlott egy rózsaaág,
Levelei között pillengélt egy kis bogár.
Eltűnődtem, vajon az élet mindkettőnknek ugyanaz?
A hossza és a rövidege szemernyit is számít-e?
Vagy csak a minőség – mily divatos szó ez manapság

–
Fontos, s egyáltalán jelent ez valóban valamit?
S ha igen, vajon miféle az, eszik-e vagy isszák?
S csak bólogatott a rózsaaág,
Bár a kicsiny bogár már messze szállt.
Csak emléke maradt velem s a töprengés még tovább,
Melyikünk élte hosszabb vagy relatíve rövidebb.
S melyikünknek nyújt a holnap nagyobb távlatot vagy
csendet,
S kettőnk közül ki lesz az, ki átéli tisztán
A rendet, mit számára a Természet ősidőktől rendel.
Lehet, hogy ő már itt sem lesz, mikor holnap fel-
ébredek,
Bár az is kérdés, én leszek-e, akinek holnap reggele
lesz.
A rózsaaág is még tegnapelőtt vérvörösen virult,
Most pedig csak hajlong a szélben,
Dús virága emlék csupán, s így lengedez gondtalanul.
Mire mindezt végiggondoltam, forró teám fel-
hevített,

S remélni kezdtem, lesz még holnap,
Urambocsá', tán még tavasz is,
S vörös virága vadító színével
Az ablak elé hajlik egy rózsaaág,
Úgy üdvözl, s levelei között pillengél egy kis bogár.

Sall Margit

Emlékezem

A múlt kísér, a jövő hív.
A köztes létet éljem meg, ahogy illik.
Tanultam eleget, annak ma fele sem igaz.
Keresem tovább azt, mi teljesen igaz.
Tovább kell mennem, hogy meglegljem azt az utat.
Nem bánok semmit, minden úgy volt jó,
a nehézséggel együtt.
Az élet addig tart, míg elhiszed, Istentől szabad
akaratot kaptál és hitet.
Járom szépen a nekem szánt utat,
Tudom, az Úristen biztosan utat mutat.

Somogyi Norbert

Döme pék

Lisztess lett Döme pék orra,
mert a lisztet megszagolta.
Mosolyog rá a sok egér,
kemencében süllő kenyér.

Nevet rajta még a molnár
a szomszéd vízimalomnál,
a péklapát is teliszájjal
és a kiflik nagy kosárral.

Derül nagyot a péklapát,
vidáman végzi a dolgát.
Látja a pék, nagy a vígság
– Mire ez a nagy vidámság!?

Molnár mondja: – Lisztess orrod!
Kováss sutto: – Miért mondod?
Lapítanak az egerek,
Kiflik és a friss kenyerek.

Ej, Döme pék nevet nagyot,
ottan is hagy csapot-papot.
Letöröli lisztess orrát,
s vígan végzi tovább dolgát.

Szeghy Karolina

Hóemberke

Ki vagy te, te kertünk alatt
Bújócskázó fura alak?

Hófehér a keze-lába,
Csillogó hó a kabátja.

Fején piros tökfedő,
Répaorra nagyra nő.

Büszkén áll a kapunk előtt,
Mosolyogja gyerek s felnőtt.

Bubi kutya megugatja,
Miért áll ott, nem tudhatja.

Gyereksereg építette titkon,
Ma délután, míg nem voltunk itthon.

Kicsi veréb

Ablakunkban kicsi veréb
Fehér hóban álldogál,

Tolla borzas, apró lába
Bizonyára fázik ám.

Magot szórtam etetőbe,
Szalonna lóg kinn a fán,

Ha jóllakna apró teste,
Nem fázna ő, úgy biz ám!

S hogyha mégis dideregne,
Sapkát húznék fejére,

Sálat kötnék a nyakába,
Kis kesztyűt meg kezére.

Amíg ezen mélázgatok,
Megugrik egy bokron,

Nem várta meg ő a sapkát,
Itt hagyott hát hoppon.

Szigetvári Zsófia

Frici

(Egy barátság emlékére)

Egyedül sétáltam végig a Dohány utcán.
Kigombolt kabátban,
kopott cipőmámorban.

Mert most jöttem rá, hogy délután
Te már nem jössz a New Yorkba.
Nem ülsz ott, az emeleten,
hátról, az ablak mellett cigarettázva,
mint egy igazi, befutott költő.

És nem mondod
mézes-mázos abszinttal
átitatott szájjal:
„Fricikém, lerobbant a villamos?”

Ez már nem játék.
Eltemetett homokváremlék.
A kisgyermek felnőtt,
az üveggolyó összetört.
Emlékszel a szappanra?

Csak úgy csorogtak könnyeim a
gyászmise feketén lüktető glóriájára.
A magasztos csendbe,
csak egyszer-kétszer
röfögtél bele diszkrétén.

Áttetszőn neveltél, mint egy
szappanbuborék.
Örvénylett benned a fény,
összefolytak a színek,
És tótágast állt kaoszod közepén
múzsád.

Azóta nem voltunk temetésen,
egészen mostanáig...
Én tényleg sajnálom, de elbuktam,
Megígértem...de üvöltött az orgona,
és horkolt a kardvirág, és ott
voltál te is, valahol...

De hiába ismételtettem a nevedet,
nem válaszoltál.
Akkor fogtam fel, hogy ez nem vicc.
Nem ugratod többet a Fricit.
Vártalak.

Addig bámultam a kávémat,
amíg ki nem hűlt.
Hajnali négykor löktek ki az ajtón,
mint egy koldus gyereket.

Még tompán égtek a gázlámpák,
és az aszfalt sárga magányában
észrevettem az árnyékok.
Hazáig kísértél.

Elfelejtettem fizetni.
Túl komoly nélküled a New York.
Túl monoton nélküled Krisztinaváros.
És még ijesztőbb a bennem
szuszogó valóság.

Már csak azt kell kitalálnom,
kinek címezzem ezt a levelet.
Az új titkárodnak, Raphaelnek?
Vagy meglepészel azzal,
ha itt hagyom az asztalomon.

Ne vess ki, rajta!
Csak még egyszer utoljára
Legyél a felhők felett
Felhőtlenül boldog.

Szöllősi Bernadett

December

Ha reggelre már a fű deres,
vagy a hó mindent fehérre fest,
ha szürke felhő úszik az égen,
ha a Balatonon már csúsznak a jégén,

ha Kevin megy a tévében,
ha műfenyő ragyog az ünnep fényében,
ha fahéjillatban úszik a konyha,
ha előkerül a mézeskalácsforma,

ha jólesik a mézes, forró tea,
csilingel egy jégcsap – micsoda melódia!
Ha mást se akarsz, csak pokróc alá bújni,
vagy a bejglihez a tésztát gyúrni,

ha a szombat lustább lesz, mint a hétfő,
ha a szél pengéje éles és metsző,
ha a szomszédból integet egy hóember,
akkor biztos lehetsz, hogy itt a december.

Tarnócziné Barabás Irén

Álmok

Ha be nem teljesült álmaid
 majd ébren tartanak,
 és kíméletlen, fényszilánkos,
 céltalan, hosszú lesz a nap,
 szíved fájón préseli
 majd át magán a vért,
 s tüdőd egyetlen, nagy,
 élet után vágyó lélegzetet remél,
 úgy gondolod, az órák, napok
 nem visznek közelebb semmihez,
 üres szemek, szívek rajzanak körül,
 úgy érzed, neked, sikerednek
 már senki sem örül,
 teszed, mit tenni kell,
 úgy hiszed, hiába vetsz, aratsz,
 mint festett lánynak
 a test piacán,
 senki nem hisz neked,
 egyedül maradsz,
 nem vár öröklét,
 csak örökös panasz,
 jövőd terve talán régen
 észrevétlenül léket kapott,
 kiben megbíztál,
 megcsalt, elhagyott.

Egyszer csak látod,
 mit nem hittél sosem,
 a csoda beléd költözött,
 és ringat szelíden,
 csonka álmod elviszi
 a reggeli friss szél,
 szíved ritmusra dobol,
 zubog az éltető vér,
 lesz terved, órára, napra, évre,
 előbújik a múlt feledett
 ezernyi szép emléke,
 hallgasd meg, és élvezd
 a késő est nesztét,
 aludj nyugodtan,
 békés álmot hoz az éj,
 mindig találsz valakit,
 aki kinyújtja feléd kezét.

Tudd, nem is voltál soha egyedül:
 ne éld az életed
 csak magadban, belül,
 és akkor a test a lélekkel összefonódva
 nyitott, boldog életté csendesül.

Torma Ágnes

Apevák 3

Az
 élet
 ajándék,
 mindörökké
 éljed, s ne féljed.

Hogy
 miért
 vagyok itt
 e földtekén,
 egy titok csupán.

Fa
 kérge
 alatt az
 évgyűrűje.
 Sorsát meséli.

Tartsd
 biztos
 kezekkel
 az istenek
 bőségsszaruját.

Ki
 harcol,
 csatáját
 elvesztheti,
 ha háborút nyer.

Adj
 kardot
 kezembe,
 hadd szúrjam le
 bánat forrását!

Nézd,
 ahogy
 a virág
 szirmát bontja,
 felejtse el gondod.

Tormássy Erzsébet

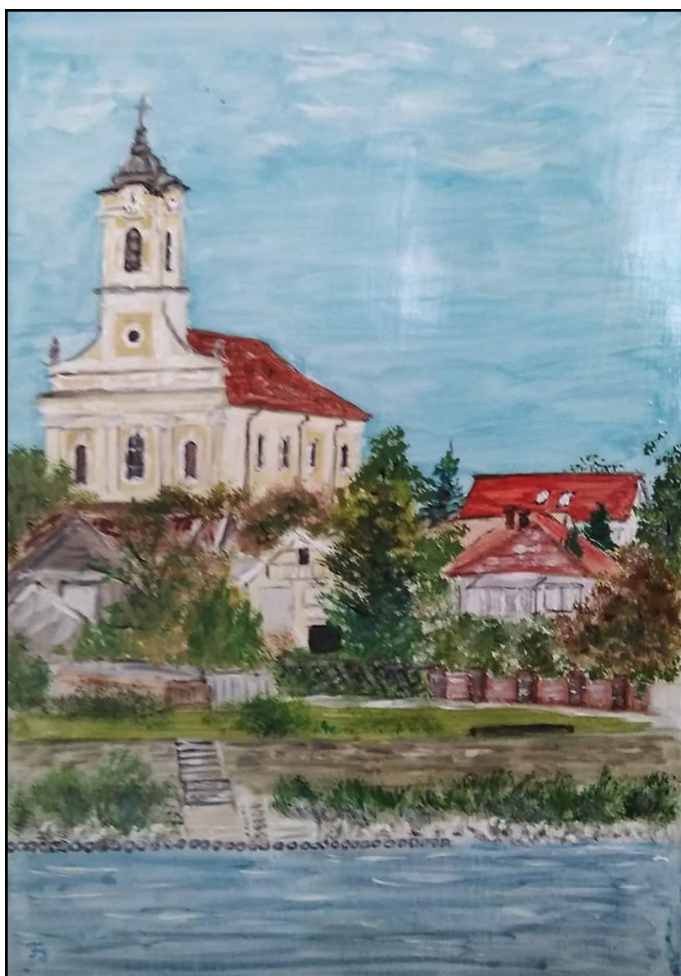
Könnyek

Örömkönnyek, édes könnyek,
nem szemünkből, szívből jönnek.

Ne szégyelljük, ne titkoljuk,
Sorstól nagyon ritkán kapjuk.

Mi, magyarok, furák vagyunk,
bánatunkban dalban sírunk,

S oly szomorú akkor nótánk,
megkönnyezik, akik hallják.

Fekete Ignácné: Ercsi kisváros a Duna mentén

Varga Katalin

Melengető napsugár

A hajnali napsugár
vidámkodva kapaszkodik felfelé,
a pirosuló ég alján.
Hideg szél borzolja bozontos hajamat,
kiáltanék hangosan, de nem szabad.

Rigók füttyülnek szimfóniák kottájából,
a varjak kontráznak károgó gordonkából.
A szarkák „karonfogva” keringőznek:
anno ők adtak ihletet Berlioznak.

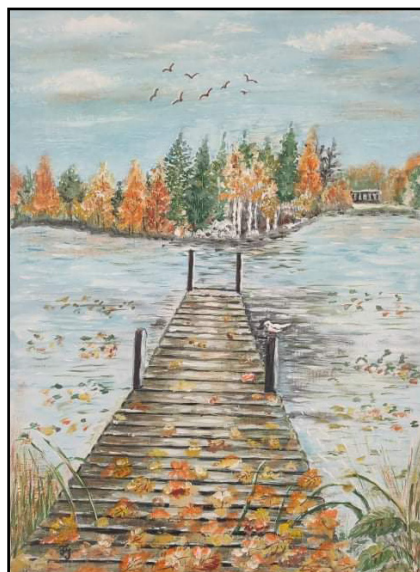
A platánfa ágán gerlék korzóznak,
innen üzennek Kodálynak és Bartóknak.
A cinke Erkel énekét zengi,
csak egyedül hozzám nem szól senki.

Mire ezt így elmémbe lezongoráztam,
felmelegített a napsugár, s már nem fáztam!

Vártalak

Vártalak! Te csak a szemembe néztél,
átkaroltál, és boldogan öleltél.
Vártalak, mert mindig számíthattam Rád,
becéztél, és bújhattam hozzád!

Vártalak! Minden nap hazajöttél,
két karoddal szorosan átöleltél.
Várlak, pedig tudom, hogy már hiába:
nagyon fáj az ölelésed hiánya!

Fekete Ignácné: Itt van az ősz

Carl Astro

Naplórészletek

1956. május 4.

A vasúti fülke olyan, mint egy pszichológiai laboratórium. Emberek jönnek-mennek, vagy feszes lélekkel, üldögélnek, és kényszerűségből eltűrik, hogy megfigyeljem őket.

Útitársaim közül a legcsendesebb (ahogy a szaklapjaiból látom) egy fiatal orvos. Szemüveges, értelmes arcú, de csúnya fiú.

A két nő érdekesebb.

A fiatalabb az ablaknál ül, és olvas. A könyv Sulyok Mária: Virágos ablak, virágos kert. Vékony, szürke szemű asszony, jegygyűrűje van. Tartózkodónak látszik, nem sok szenvedéllyel, de következetes elszántsággal. Szürkén öltözködik.

A másik alszik, azt hiszem sokat ivott. Vácon egy erőszakos férfi tört utat mellette, és ültette le. Most már koszos kezeivel a homlokát támasztja, új bőrkabátján pedig új törzsgárdajelvény virít. Mikor néha felemeli a fejét, és beszél, akadozik a nyelve, a sapkája alól pedig hajcsipeszek bújnak elő.

Az orvos néha nagyokat szusszant, és ilyenkor sonkászemlye-szagot áraszt, de ez lehet valamiféle gyógyszeré is.

A sarokban a határőr katona és a vasutasok alszanak.

1956. május 19.

Nyolc és fél órai utazás után ez Prága. A Vencel téren áthaladó busz ablakában soha nem látott házak falai között ismeretlen emberek árnyai suhannak. Az aprócska hotel portáján együtt tolongok a háború utáni első magyar határátlépők vidám csapatában, hogy az eddig még soha nem látott útleveletem letegyem a pultra. A szobám kicsiny és szürke, a szemben meghúzódó ágyra egy idősebb úr szortírozza a szépen hajtogatott ruháit. Bemutatkozott már, és így tudom, hogy építészmérnök.

1956. május 20.

A Károly hídon állok. Alattam a híd pilléreit a Moldva vize csobogva kerülgeti. A korlátra szorított vázlatkönyvemen a Hradzsín árnya suhan a sötét Károly kapu felé. Nézem, látom, írom és rajzolom ezt az alkonyuló valóságot. Minden olyan hihetetlen és szép, minden olyan valótlannal valódi, mintha eddig csak egy kitömött oroszlánt láttam volna, és most megpillantanék egy valódit.

Váratlanul felvillannak köröttem a lámpák, a torony ívei alatt halványan átsuhan egy lebbenő köpeny szegélye, és valahol a tudatom mélyén Smetana zenéje hömpölyög.

1956. május 22.

A középkori zsidótemetőben csitítom a látottak benem zakatoló emlékeit. A Szent Vitus templomában félttem, és szerelmes voltam a gótika fenséges, bámulatos íveibe. Megéreztem a középkor véresen félelmetes, de mégis izgalmasan misztikus világát, és Ludmilla kápolnájában bámultam a boltozatok összemetsződő síkjait, nem tudva, hogy a funkcionális véletlen báját vagy a tudatos rafináltság egyszerűségét látom-e.

1956. június 1.

Ludmilla. Egy csodálatos szent feje és kezei. Sárga háttér, kékesfekete fityula, umbrás ruha felett zöld palást, a kezében vörösesen barna könyv. A színek tompák és hamvasak, mégis az okker és a fekete olyan ragyogóak egymás mellett, mintha van Gogh festette volna. Pillantása egy gyermeklányé. Arca, ha akarom derűs, ha másképp érzem, kissé csodálkozva szomorú.

Egy jól megvilágított ívbélletről mosolyog rám. Harmadszor rajzolom már, nem sok sikerrel.

Egészen meglepő a körülöttem sorakozó oszlopok egyszerűsége is. Hengeres törzsükön egyszerű geometrikus fejezet, alul nyolcszögű talpazattal és ívetlen párnataggal.

Almácska is, én is szeretünk itt lenni.

1956. június 2.

Elöttem az órák tornya. Kíváncsian bámulom.

Míg az inga jobbra dől, s balra dől,
Sodor kereket, vágyat, múltó időt,
Zakatol, pörög,
Megvadultan forog körbe-körbe,
Mutatóinak nyársa szeli a jövőt.

Remeg, nyög, zeng az egész gépezet,
Kalapács döng, ministráns csenget,
Angyal harangot húz. A gép forog,
Zakatol felőrlí életünk:

Enyém, tiéd, övé,
És nőttön nő, és látom,
Hogy megállás nincs,
Hiszen az idő,

Az első, az utolsó és a végső dimenzió.

1956. június 3.

Ma azt kérdezem magamtól:
Létezik-e egyáltalán az idő?

(Folyt. köv.)

Dr. Karácsony István

Mestereim, segítő-őrző angyalaim (2. rész)

Rhosóczy Rezső tanító úr

Révfülpön történt velem, 7-es vagy 8-os általános iskolás koromban.

1949-től 1979-ig ott éltünk: apám a helyi TSZ könyvelője volt, anyám pedig vezette a háztartást, közben a zongoratudásával besegített egy Balaton-parti zenés presszó működésébe.

Ebben az időben egy új matematikatanárt kaptunk. Első ténykedése az volt, hogy felírta krétával a nevét az iskolatáblára: hogy ez nekünk teljesen egyértelmű legyen. Egyébként akkor, a háború utáni években Révfülpön „bizonyos értelemben deklasszált”, de túl nagy bünt el nem követett értelmiségiek „száműzetési helyévé vált”. Ilyen értelemben itt – meggondolom, még jó néhány helyen is – hatalmas szellemi töke felhalmozódott fel.

Ennek klasszikus példája Rhosóczy tanító úr volt. Tanítási koncepciója szerint izzadtsággal és erőltetve nem lehet reáltantárgyakat, de főként matematikát tanulni!

„Az egész pofonegyszerű, csupán annyit kell megjegyeznünk, hogy ha egyszer kitesszük az egyenlőségjelet, az egyenlet jobb és bal oldalán csak ugyanannyi mennyiség állhat”.

Hogy mennyire elsajátítottam ezt a „mentalitást”, álljon itt egy példa: első gimnazista korom legelején (a tapolcai Batsányi Gimnáziumban) matematikatanárunk, BERTÉNYI ISTVÁNNÉ azzal kezdte a tanévet, hogy mivelünk, „golyákkal” röpdolgozatot íratott, mert nagyon érdekelte addigi matematikai tudásunk.

S akár hiszik, akár nem, ezt a felmérő dolgot én, Karácsony Pisti nyertem meg. Ehelyütt – most lóditok egy kicsit, amit egyébként is szoktam időnként – szent meggyőződésem az, hogy alapvetően ennek a zsendülő kori sikeremnek köszönhettem azt, hogy az eset után több évvel (1956-ban) jelesre vizsgáztam matematikából.

Ennek az esetnek a tanulsága az, hogy a logikai tantárgyakat (pl. a matematikát) bizony nem lehet biflázással, bemagolással elsajátítani, megtanulni!

Értelmem fokozatos nyiladozott. A jó pap is holtig tanul, mégis bután hal meg – tette hozzá némi fanyar éllel egy igazi pap barátom.

Egy szomorú epizód is hozzátartozik ehhez a témához. Gimnazista korunkban (kollégista voltam 1952-1956 között) szegény Rhosóczy tanító úr elhunyt. Ábrahám-hegyen lakott, ott is temették el. Mi négyen, korábbi révfülöpi tanítványai vittük koporsóját a sírhoz. Elképzelhetik kedves Olvasóim azt a fizikai, de főként lelki terhet, amikor utolsó útjára kísértük azt az embert, akitől addig én a legeslegtöbbet kaptam elemista tanulóként a matematika világából, s aki ki-nyitotta elmémet erre a csodálatos területre!

III.

Krivián Lajos mérnök, fizikatanárom

1952-1956: igazi fároszom volt nekem. 16-17 éves lehettem ekkor (a gimnázium 3-4. osztályában járhatam). Végtelenül imponált a személyisége. Karcsú, megnyerő alakja már lezser bájosságával is magával ragadott.

Kitűnően zongorázott, és „valahogy nem fogott rajta az áram”, simán bedugta két ujját a konnektorba, s egyszerűen az áram nem rázta meg! Azóta se tudom, ez hogy lehetett.

Ez idő tájt jöttek divatba az ún. Tesla magnók. Hogy azt a tanári szobában a kollégái ne „piszkálgassák”, a „hadoba-ládába” 40-50 voltos áramot vezetett, ami ugyan nem volt halálos, de távol tartotta az illetéketleneket a készülékétől.

A legnagyobb sikert nálam azzal érte el Kriván tanár úr, hogy végtelen lazán és kimondhatatlan könnyedséggel (a Rhosóczy- és Bertényiné- vonalat követve) vezetett be bennünket a fizika rejtelseibe. Én meg a matematikát csupán annyira szerettem, amely tudás és készség szükségeltetett a fizika megértéséhez! Ebből a nagyszerű, hogy úgy mondjam: bölcsességi felfogástól a későbbiekben is sokat kaptam.

(folyt.köv.)

Kovács F. István

Protekció

Hát... bizony az érettségi pocsékul sikerült! Kelemen Zoltán rá sem mert apjára nézni, amikor az asztal mellett ülve kinyitotta a keményfedelű, műbőrrel bevont bizonyítványt. Fejét lehajtva várta az ítéletet, várta a szokásos becsmérlő szavakat, de a szobában csend volt. Mondhatni, halálosan feszült csend, melyet a nagy falióra máskor oly otthonosan meleg hangja sem lehetett képes feloldani. A fiú nem tudhatta, hogy apja nem is számított másra, hisz ismerte Zoltán addigi eredményeit, és bőven volt alkalma megtanulni, hogy az élet nem szokott odafigyelni az illúziókra. Kelemen Péter parasztember volt, még hozzá igazi józan paraszt. A huszadik század hatvanas éveiben pedig a magafajta okos, reális szemléletű téesz-gyalogosok nemcsak józanok, hanem borúlátóak, és többnyire megkeseredettek is lettek. Akkoriban a hozzá hasonló szülők számára az nyújtott egyedüli vigaszt, ha gyermekeiknek nem kellett többé földet túrni, és ő előre sejtette, hogy ezzel a helyzettel nehezen tud majd bármit is kezdeni. Szerette fiát, de következetes ember lévén úgy gondolta, innentől kezdve el kell engednie a kezét. Legalábbis félig...

Gyöngyösi Jóska örömmel fogadta őket, hiszen Péterrel együtt járták meg a háború és a hadifogság poklát, ami olyan kohó volt, hol soha nem múló szilárdságú barátságok születtek. Húsz éve nem látták egymást, így nem csoda, hogy az első szavak után rögtön a könnyek is eleredtek. A régebbi idők meg az eltelt két évtized azonban csak érintőlegesen került szóba, most a fiú, Zoltán sorsa volt a téma, azon belül is a cukorgyárral kapcsolatos lehetőségek, merthogy a régi barát ott dolgozott üzemvezetőként. A csendes

szeptemberi délelőttöt légkalapácsok zaja, motoros targoncák és egyéb gépek bűgása verte fel, a félhomályos csarnokokban ívhegesztők csillagszórói villogtak – a gyár készült a napokon belül induló kampányra. Zoltán csodálkozva nézte a hatalmas termék vas-szerkezeteit, majd a magasba szökő kéményeket, melyek mellett eltörpültek a korán kopaszodó jegenyék. Egyelőre el sem tudta képzelni magát ebben az idegen és rideg környezetben, ám kinn a rakodótéren érdeklődve figyelte az éppen kipróbálás alatt álló vízagyút, melynek emberderék vastagságú csövéből harsogva zúdult alá a siftergő vízszugár.

A látogatás során csupán néhány szót sikerült kihúzni a fiúból, az elképzeléseit firtató kérdésekre inkább csak a vállát vonogatta, és hazafelé a vonaton is hallgatott végig. Saját belső kérdéseire sem tudta a választ. Persze, tisztában volt vele, hogy jobb híján ez a Duna parti település és az itteni cukorgyár lesz majd az első munkahelye, ám az már nem igazán érdekelte, mit kell majd itt csinálnia. Megszokta már, hogy mindenben a szülei döntenek helyette. Kollégiumba sem akart menni, és akkor az egyszer próbált fellázadni – hasztalanul. Valójában mindig olyan úton járt, melyet mások jelöltek ki számára, és mert ez növelte biztonságérzetét, elfogadta. Elfogadta még olyan áron is, ha nem érezte magát jól a bőrében, és a józan esze vagy az érzelmei tiltakoztak a helyzet ellen, amibe sodródott. És éppenséggel ezúttal is tiltakoztak...

Mindennek ellenére október elején ismét megjelent Gyöngyösinél – ezúttal már egyedül. Az üzemvezető ekkor mindössze pár percig foglalkozott vele, a gyár mészkemencéjét hetekkel korábban begyújtották, az iparvágányon répával teli szerelvény állt, és az épületek belsejéből monoton zúgás hallatszott.

– Na, fiam – nyújtott kezét a férfi –, holnap kezdesz az éjszakai műszakkal. Hogy el ne tévedj, adok melled valakit, aki megmutatja a szállásodat. Délután járhatnál egyet a faluban, reggel gyere be, ismerkedj a gyárral, a munkahelyedet ráérünk megnézni majd kezdés előtt. Van valami kérdésed, mondanivalód?

– Nincs. Csak annyi, hogy édesapám üdvözlí. És köszöni... vagyis köszönjük.

– Várj még a köszönnel, azt úgy egy hónap után szeretném hallani – mosolyodott el Gyöngyösi, majd sebtében megveregette Zoltán vállát, és elviharzott.

A fiú magára maradva tanácstalanul nézett körül a puritán berendezésű irodában, aztán az ablakhoz lépett. Ismét megpillantotta a szeptemberben már megcsodált répmasót, de ezúttal már „éles” üzemben. Az alatta álló rácsos szerkezetű vagonok tartalmát bombázta éppen, és a sáros víz a hatalmas nyomástól felhabosodva zúdult le az elvezető betonvályúk árkába. A szemlélődésben elmerülve nem hallotta meg az óvatos kopogást és az ajtónyitást sem, csupán akkor rezzent össze, amikor egy halk női hang ütötte meg fülét.

– Jó napot... vagyis, szia! Te vagy az új fiú?

– Mi... micsoda?! – fordult meg hirtelen, és zavartan nézett a nyúlánk, fehér köpenyes lányra.

– A főnök azt mondta, itt fogsz dolgozni, és hogy vigyelek haza! Vagyishogy... mihozzánk, mert nálunk fogsz lakni. A munkásszállás tele van, mi meg csak ketten... édesapámmal. Mi a neved?

– Zoltán. Kelemen Zoltán – válaszolt a fiú, miközben olyasféle érzés fogta el, mint amikor szokásos erdei csavargásai közben egyszer fiatal özgidával találkozott. A kecses, ámde felettébb meglepett állat sem riadt el, s véle is másodpercekig nézték egymást mozdulatlanul.

– Én meg Subadics Anna vagyok – nyújtotta kezét végül az özikeszemű teremtes. – Tudod, mi rácsok vagyunk.

– És az baj? – kérdezte a fiú, mialatt már a gyár kerítésén átbújva a vasúti síneken botladoztak.

– Már hogy lenne baj... itt rengeteg a rác meg mindenféle más népség – intett az állomáson túl kezdődő utcák felé Anna, ám közben megbotlott, és önkéntelenül Zoltán kezében talált támaszra.

A ház a gyártelephez vezető út mellett állt, ami egyben a szomszéd faluval és a távolabbi Martonvásárral kötötte össze a települést. Odabent otthonos ételszag, s a konyhából nyíló apró szobában enyhe levendulaillat fogadta őket, mely édesanyjára emlékeztette Zoltánt. Itt azonban mégis valami mást érzett. Anna közelében semmivé foszlott az addigi közöny, az a bizonyos „minden mindegy.” Hogy mi lesz majd a munkája, az továbbra sem érdekelt, viszont mellette különös érzések ébredtek lelkében. A lány eleven volt, vidám, mint a cinege, bársonyos tekintete, puha mozdulatai, csevegése, kíváncsisága, folyamatos kérdései ámulatba ejtették a fiút, pedig csak úgy viselkedett, mint egy játszótárs. Egészen addig, amíg a lejtős főutca végén

kitárult előttük a folyó. Amint a parton megállva a suhanó vizet nézték, Anna hirtelen elhallgatott, és puha keze megkereste Zoltánét.

– Nem tudom, miért, de itt mindig félek picit. És szédülök is... Egyedül nem is jövök ide soha, pedig szeretnék – mondta halkán.

Hazafelé már végig kézenfogva mentek, és a fiú azt remélte, nem álmodik, mert az álom – bármilyen szép is – elmúlik. És most minden szép lett. Az öreg hársak, a még öregebb templom, a zegzugos utcák, a nádfedeles és piros zsindelyes házak, a szembejövő emberek, a messziről idelátszó gyárképmény és nekik zenélt egy áthaladó vonat távoli kattogása is.

Lefekvés után sokáig forgolódott ágyában, hallgatta az egymásnak üzengető kutyák ugatását, az időnként elhúzó vonatokat, és Annára gondolt meg az esti csendes beszélgetésre a lány apjával. Tőle azonban nem várt és nem is kapott mást, mint azokat a gondolatokat, melyeket hazulról hozott: „Ha nem megy a tanulás, dolgozni kell!” Végül felemás érzésekkel aludt el, s reggel arra ébredt, hogy a lány megsimítja arcát. – Nekem mennem kell, apám vár, ő is délelőttös. Reggelit találsz az asztalon.

– Mikor látlak? – fogta meg a kezét Zoltán.

– A csomagolóban dolgozom, ha arra jársz, ott megtalálasz, de beszélni csak délután tudunk.

Felkelés előtt mindig szeretett lustálkodni kicsit, de most valahogy furcsán keveregtek benne a gondolatok, és a ház is idegen lett egyszerre. „Ha nem megy a tanulás, dolgozni kell!” – jutott eszébe megint a már oly sokszor hallott intelem. – Hát ki az a hülye, aki ezt nem tudja?! És miért hiszik, hogy ezt magától nem tudja?! Miért akarják megmondani azt is, hogy hol és mit dolgozzon?! Jó, az rendben van, hogy apja beprotezsálta ebbe az édeskés búzt árasztó gyárba, de vajon érdekelt valakit, hogy Ő akar-e itt dolgozni?! Azt nem furcsállotta, hogy e felől meg sem kérdezték, ám hirtelen döbbenettel gondolt arra, hogy a terelgetésébe talán még Annát is bevonták! Nem! Ezt már nem!

Később szórakozottan nézte a vonat mellett elúszó őszi tájat, és a kalauz kérdésére, hogy mi az úti célja, csak megvonta vállát. Eddig nem is gondolt erre, de most ráébredt, nincs hova mennie. Nem érdekelt. Egyelőre csak azt akarta, ne mondja meg többé senki, hogy neki mi lenne a jó, mit gondoljon, és mit cselekedjen! Újra meg újra eszébe jutott Anna, és az, hogy őmiatta egyszer talán majd visszajön...

Magyarádi Ágnes

Az Aradi utca titkos élete 2.

Borbála rajongása az operáért és a versekért. Csodaszép, omladozó szülői házuk egy dél-alföldi mezővárosban. Nem tudták eladni. A látogatók botránkozó megvetése mellett észrevétlenül fogatkozott a vitrinek tartalma. Volt, aki nyíltan megkérdezte, kaphatna-e az oszlopos tornác köveiből. Ilyen járólapot ma már nem gyártanak, ez még kézzel készült. Neki épp kettőre volna szüksége. A ház áráig el sem jutottak, kifordult.

A buszt csak a hegy túlsó oldalán érhetette el, átvágott az enyhe emelkedőn, épp időben ért a megállóba. Elővette a személyit, a védettségi igazolványt. A maszkokat kimosta, elfelejtett újat tenni a táskába. A sofőr megköszönte, majd lezavarta a buszról. Maga attól még fertőzhet, erősködött. Annyit megkockáztatott, akkor mire való az igazolvány? Semmire, summázott a sofőr. Ez a szabály. Vert helyzete bosszantotta. Mint már annyiszor megtapasztalta, olyan országban él, ahol a korlátoztság maga a korlát. Rendszertől, mindentől függetlenül, a belátás hiánya felülírja a lényegget, az elveket, amelyek mentén a szabályokat hozzák. A tartalom nélküli forma számonkérhető, meg is teszik. Lépcsőházi politikus vagy, szidta magát. Mondhattad volna, hogy a légkondicionáló is visszakeverheti a vírust, ott lehet az ülések huzatán, vagy befújja a nyugati szél, akármi. Hogy a sofőr maga miért nem visel maszkot?

Megverték. Mint annyi mindenben, a szakmán kívüli életben. Érvek nélkül, élből. Megszokta. Nem fog nyolcvanévesen fél órát állni a tűző napon. Van itt egy patika, talán kap maszkot. Csak csomagban, 100 darabos kiszerezésben. Megfelel? Egyet a csuklójára húzott, kettőt a tárcája mélyére süllyesztett, máskor meglepetés ne érje. Hová tette a bevásárlólistát? Biztosan a buszon ejtette ki. Kár. Még Borbála írta meg, ez volt az utolsó cetlije.

Most először, megvallom, egyetértünk, Tibor, mondta a másik adjunktus, hatvan ágy mindenható felelőse, valamivel idősebb, mint ő. Kettőjük között feleződött a klinika sebészeti osztálya a professzor árnyékában. Ügyeleti beosztást, műtői kiírást, konzíliumok rendjét döntötték el, csak szakmai kritériumok számítottak.

A prof ragaszkodott ehhez. Az egyetemi klinika belső életébe egyelőre csak halványan szűrődtek be a népi demokrácia politikai prioritásai.

Nem juthattak a betegágyig. A szervezeti egységet már kevésbé sikerült kímélni. Hová való ez a jelölt? Nekem túl idősnek tűnik, miért nincs még szakvizsgálója? Mit csinált az egyetem előtt? – vetette oda egy alkalommal adjunktus társa bemosakodás közben. Lacinak az volt a szokása, hogy egyszerre kérdezett sokfélét, Tibor meg haragudott érte. A hallgatók is sérelmezték, nem tudták, mire vár valójában választ.

Szorítkozz a lényegre, kérlek, zsémbelte, de Laci tudta, mit engedjen el a füle mellett. Szüneteket hagyva a szavak között, mintegy szabadkozva folytatta, mint aki magában tisztáz valamit, miközben észrevétlenül másnak is megmutatja a mélyen rejlő igazságot. Néha megállt két mondat közt, és jelentőségteljes pillantást vetett a partnerére. Kivárt, hadd értsen. Ha nem látta a választ a szemekben, elhallgatott, napokig nem szólt. Egész tartásán látszott, mit gondol. Rabiátus természet, állapította meg Tibor sokszor magában. Náluk minden fordítva van, mégis megbízott benne. Tudott mást is, amit nem lehet tanulni. Vagy van, vagy nincs. Benne megvolt, sokszorosán. De ahogy beszél! Lényeg a lényeg, mit nem lehet ezen érteni!

Esztergályos volt, gyárban dolgozott, négyszer utasították el az egyetemről a felvételi jelentkezését. Tibor részletekbe menően referált, ahogy egy páciensről tette volna, a kolléga kérésére. Mindvégig kitartott, ez kétségtelen érdeme. A szigorlatai jelesek, ami nem kevés. Tudom, Tibor, olvastam a referenciáit is, lépett túl gyorsan a tényeken Laci. Ami engem aggaszt, alig önthető szavakba. A törekvés, tudod, nehezen különíthető el a törtetéstől. Az Öreg is félti a klinikát, úgy vettem ki, bár nem mondta. Beszéljünk világosan, sarkított Tibor. Ha megkapja a megbízást, ki tudja, mire lesz még megbízatása? Párttámogatással sok mindent elérhet.

Operálni vagy tud, vagy majd megtanul, nem kérdés. De vajon beilleszkedik-e? Pallérozott kezű és pallérozott fejű sebészekre van szükség. Ez klinika, nem kórház. Innen nem lehet a beteget továbbküldeni, lepasszolni, némi tekintélyerősítő demagógiával. Nos, látod, megint kimondtad, amit gondoltam, amit nem

szeretnek megnevezni, Tibor, hallatszott Laci maszkja és erős szemüvege mögül. A te helyzetekben ez megengedhető. Bocsáss meg, hogy ezt mondom, de mindenki tud a múltadról.

Ezt a mostani szóhasználat tapintatosan osztályidegennek mondja. Azért merem mondani, mert én is annak számítok. Igaz, más okoknál fogva. Ezért ne sértődj meg! Nem tudsz megsérteni, bármi is volt a célod ezzel a megjegyzéssel, éleskedett Tibor. Tisztában vagyunk egymással, de mindketten látunk a pályán. A jelölttel szemben maradunk objektívek. A többire nincs hatásunk.

Formális bólintással és annál kevésbé formális gondolatokkal fejezték be a beszélgetést. Egyikükön sem látszott az előbbi feszültség nyoma, amikor beléptek a műtőbe.

A jelöltet a klinikai többség nem támogatta. Töretlen ambícióval és nem egészen ártatlan szerénységgel becsülte meg magát új helyén, ahová mégis, magától értetődően, bekerült. Párttagsága nem került szóba a döntésnél. Modora kissé nyers volt, ez gyors előmenetelt ígért, mégis lépten-nyomon bizonyos akadályok merültek föl, amelyekkel egyelőre nem sokat törődött. Tanult, ügyelt, terhelhető volt. Szemléletében, ha az ő esetében szemléletről lehet beszélni, rövid időn belül egy technokrata teljes belátás nélkülsége bontakozott ki. Az orvos hiányzott belőle, aki nem szerveket, embert gyógyít. Fönről, a klinikán kívül, ez csak részletkérdésnek tűnt.

Belátás nélkülség, jól mondta Laci. Sok éve már, hogy feszült párbeszédeiket lezárták. Egyet mégis elefejtett. Mi is belátás nélkül éltünk, gondolkodott el az öreg orvos. Reménykedtünk. Valamiben.

Kimondatlan kötelék.

Miközben a szemünk láttára bontakozott ki egy olyan generáció, amely bizalmunkat végképp az abszurd tartományába küldte. Pedig nekünk nem maradt sok. Mindketten megéltük a magunkét. Kidobott ólomkatonák. Közben szépen hátba támadtak. A mi ős bosszúnkak arca volt. Velünk már minden megtörtént. Tiszteltük egymásban az életben maradást. Ami jött, alattomosan körülfolyt és megfojtott. Felszámolta még a zsigeri gyűlöletet is, egyéb pedig nyomokban sem maradt. Acsarkodó önzést termelt ki magából, miközben ezeknek, ahogy Laci nevezte őket, a tudatuk pereméig sem hatoltak el a lihegő létezésnél bonyolultabb dolgok. Forintra váltható vádaskodásban egyesültek az ellentétek.

Torma Ágnes

Simogatás az arcon

Nem csinált semmit, csupán hallgatta a körülötte lévő élet apró neszeit. A kandallóból kiszűrődő ropogást, nyugodt lélegzetvételeik áramlását, és a feje alól a vér surrogását, a szív dobbanását. Nem tudta elkülöníteni, hogy a saját szívverését hallja, amint az a füle érhálózatán keresztül felerősödik, vagy a kedvesét, akinek az ölében pihentette kócos fejét.

Nem is volt jelentősége, hisz nem voltak külön. Néha kintről beszivárogtak az őszi vihar hangjai, ahogy hol halkabb, hol hangosabb nyögéssel belesajdul a tetőgerenda a szél erőszakos atrocitásába, ahogy sír a szomszéd telken a hatalmas fűzfa ága. A napok óta szakadó eső tompa csobogása, amint a megtelt ereszen átbukik a vízgyűjtő hordóba, és onnan is sebesen tovaszalad. Furcsa, megmagyarázhatatlan boldogságot érzett, harmóniát. Hiába tombolt kint napok óta az időjárás, valahogy ez az eszelős tombolás is csak hozzátett a békéjéhez, és nem elvett belőle. Mint amikor egy zenekar játszik, és a trombita hangos, önmagában kissé fület sértő hangjának pontosan ugyanannyi szerepe van a teljes műben, mint a lágyan csilingelő zongorának vagy a halkan szárnyaló fuvalának.

Nézte a kandallóban égő hasábokon a tűz lobogó tancát, ahogy a nappali függönyére árnyjátékokat varázsol, ahogy a kisasztalon lévő gyertyatartó árnya imbolygó szörnyyé válik, ami szinte át akar ugrani a kanapéra. Sőt, némelyik már át is jött, a karjára. Ezen elmosolyodott.

Eszébe juttatta gyerekkorát, amikor esténként, míg az édesanyja elpakolta a vacsora maradékát, és elmosogatott, az apja odafeküdt mellé, és csendes mesélésbe fogott.

Rendszeresen szerepeltek benne sárkányok, szörnyek, akiket nemcsak a hangja érdekesebbé tételével tett élethűvé, hanem a zseblámpájával is, amit ilyenkor a mellkasára tett, és az ujjával árnyakat varázsolt a lámpafényben a szemközti falra. Néha bizony nagyon ijesztőre sikeredtek ezek az életre keltések, mert gyakran egész picire összegubózva bújt a takaró fedezékébe. A mesékben mindig szerepeltek királylányok, hercegisasszonyok vagy csak egyszerű szántó-vető parasztemberek lányai.

Valahogy mindig azt érezte, hogy ő a mesék főhőse, ő az az elvarázsolt királylány, hercegisasszony, vagy a patakparton a pillangókkal önfeledten együtt játszó copfos molnárkislány is mindig ő. Gyakran meg is kérdezte édesapját:

– Apa, ugye ez én vagyok? – Ő azonban sosem válaszolt rá, csak kedvesen rámosolygott, és megsimogatta a fejét, de valahogy mindig úgy tekerte a mese fonalát, hogy a végére kiszabadultak a hercegisasszonyok épp úgy, mint a vízimolnár lánya.

Akkor érzett utoljára ilyen harmóniát, mint most. De valahogy mégis tudta, ez a boldogság, ez a harmónia nem ott és akkor kezdődött. Sokkal régebben és sokkal messzebb. Mintha ez a mostani pillanat, illetve a gyerekkori emlék keltette érzés és hullám valahonnan egész máshonnan eredne. Maga sem tudta honnan.

Kedvese megérezhette a lelke rezdüléseit, mint oly sokszor, amióta először találkoztak, mert gyengéden simogatni kezdte a haját és az arcát. Sokáig egyikük sem szólt, nem kellett szavak. Csak hallgatták egymás lélegzetvételét és az égő fa hangjait.

Szerettek így együtt lenni. Nem beszélni, csak közösen hallgatni a csendet. Egymás csendjét. A világ-mindenség végtelen csendjét. Ami persze sosem néma, sőt, nagyon is beszédes.

Ilyenkor mindig azt érezték, ha bármelyikük megszólalna, oda lenne a varázs. Az a varázs, ami sokkal mélyebb, mint a felszíni látszatok világának zsebsége. Olyan varázs, amit nem lehet szavakkal átadni, mert amikor meg akarnák fogalmazni, az olyan lenne, mintha megölnék. Ez a varázs élő és szabad. Hosszan lebegtek ebben az állapotban. A férfi egy idő után azonban megtörte a csendet.

– Elmeséled? – kérdezte halkan, továbbra is cirógatva a kedvese arcát. Ő azonban megrázta a fejét. Hogyan is beszélhetne valamiről, amit csak átélni lehet, elmondani nem. Ráadásul ez a valami még előtte is homályba vész, csak a rezdüléseit érzi a szívében.

Ismét hallgattak egy ideig, majd a nő lassan felemelte fejét a férfi öléből, és a kanapén vele szemben törökülésbe helyezkedett. Mélyen a szemébe nézett, és halkan annyit mondott:

– Nem tudom elmondani. De meg tudom neked mutatni, ha szeretnéd.

A férfi is ugyanúgy ült, térdeik szorosan összeértek. Megfogták egymás kezét, összeérintették a homlokukat, és behunyták a szemeiket. Csak a tűz ropogása hallatszott, a kinti vihar hangjai teljesen elenyésztek, megszűntek. Együtt süllyedtek bele valamibe, amit maguk sem ismertek. Összehangolódott a légzésük, a szívverésük. Mintha nem is két test lennének, hanem egy.

Nem voltak külső pontok, amikbe kapaszkodni lehetett, itt nem voltak hangok, nem voltak fények és színek, sőt nem voltak ők maguk sem. A semmi közepén lebegtek, test nélkül határok nélkül, mégis mindent betöltve, mindenben benne pulzálva. Nem tudni, meddig tartott ez a lebegés, mert az idő is megszűnt létezni.

Nem volt jelentősége már. Egy kép kezdett felsejleni a távolban. Még csak körvonalai voltak. Mint amikor kora reggel a sötét szobába lassan bekúsznak a redőny rései között a hajnal fényei, és csak sejtetni engedik a bútorok és az ajtó határait, körvonalaikat. De amint a derengés is felerősödik, láthatóvá, felismerhetővé téve a komód vagy a szék vonalait, az eléjük táruló kép is egyre világosabb lett. Már látták, de még tudatuk nem fogta fel, mit.

Egy férfi feküdt egy fehér ágyneműs ágyban, lassú, szaggatott lélegzéssel, néha felnyögve fájdalmában. Mellette a szőnyegen egy nő térdelt a sarkain ülve. Egy kicsi szobában voltak, kettőjükön kívül senki nem volt a közelben. A nő némán sírt. Tudta, eljött a búcsúzás ideje. Tudta az élet örök, így a búcsú sem örökre szól. Mi rendre elhagyjuk a testünket, a kiszolgált porhüvelyt, vele együtt ezt a csodás létezést, hogy később újult erővel új jelmezt öltünk magunkra, és újra kezdjük ezt az örök játékot. Mégis, hiába élte már át ezt a búcsúzást ezerszer, hiába volt tudatában az élet örök mivoltának, egy kicsit maga is meghalt minden egyes búcsúzáskor. A szívéből minden egyes búcsúzáskor letörik egy pici darab, amit hátrahagy, mert csak úgy tudja túlélni. Vagy odaad a másinak, akitől búcsúzik, vigye csak magával, legyen az ő szívében belőle egy pici darabka, hogy sohase felejtse el őt.

Ebben a pillanatban a férfi magához tért, és odanyúlt reszkető kezével a nőhöz, megsimogatva annak haját és arcát. Összenéztek. Nem beszéltek, csak néztek egymás szemébe, és mint amikor a moziban, ha for-

dítva teszik be a filmet a gépbe, visszafelé lejátszódott előttük az egész életük. Látták, amint a nő rettegve rohan fel a kórházszerű épület lépcsőjén, ahogy keresi a kopasz gyógyító embert. Látták, ahogy előtte a férfi fölé hajol a gyógyító ember, ahogy megvizsgálja, és kitisztítja, összevarrja a sebeseit, és ahogy elmondja neki, olyan súlyos a sérülése, hogy csak a fájdalmait tudja enyhíteni, amíg átkel. Látták a csatát, amit a fáraóért vívott a férfi, amikor a halálos sebet szerezte. Majd egy következő képen, amint egymást szorosan ölelik a csata előtt, mint akik megérik előre, hogy a közös útjuk hamarosan véget ér. A következő képen a gyermekeik születését látták, majd a szolid, családi körben megkötött házasságukat. Aztán amint a homokdűnék között lovagolnak, messze a nagy piramis építkezésének hangos zajaitól, és ahol az első közös csókban összeforrt a szájuk. Később látják magukat, amint az iskolapadban együtt tanulják a csillagok vizsgálatát, és ahogy mindig elréved tekintetük, mert egymás után epekedtek, amikor a másik olyan órán vett részt, amin ők nem. Látják magukat gyermekként szaladgálni a Nílus partjain, ahol együtt lesték ki a nagy fáraót a zsombékok közül. És később látják, amint az édesanyjuk magához öleli őket, testükön még ott csillogott a magzatvíz nyoma.

Megfogták egymás kezét, a férfi maradék erejét előkaparva annyit mondott a nőnek: – Mindent köszönök. Visszatérek hozzád, újra megkereslek, és ott folytatjuk, ahol most abbahagyjuk. – Lehunyta a szemét, ezúttal végleg.

Amikor a kanapén törökülésben ülve kinyitották a szemüket, és egymásra néztek, ha akartak volna, sem nem tudtak volna megszólalni. A nő a szája elé kapta a kezét. Csak némán folyt a könny az arcán.

Megértették, hogy nem most találkoztak először, hogy nem véletlenül szeretik ugyanazokat a dolgokat, nem véletlenül ragaszkodnak ösztönösen ehhez a csendben fellelhető harmóniához. Nem véletlen, hogy amikor a férfi megérinti a nő arcát, az sokkal többet jelent mindkettőjüknek annál a látszólagos egyszeri mozdulatnál. Már tudják, hogy ők mindig is összetartoztak. Kézen fogva sétáltak fel az emeletre, hogy együtt betakargassák a kinti viharból mit sem érzékelő, álmukban is mosolygó gyerekeiket.

Valentin István

Éljen a Köztársaság!

Lassan megy a kordé, megalázóan lassan. Nyikorog a kerék. Ez már nem az udvari hintó, mely királyi pompával suhant el az ünneplő tömeg előtt annak idején. Most a csöcselék szitkozódása kíséri a veszthelyig. Lehet, hogy a jelenlegi felfordulás mégsem a valóság? Az államot elrabló konvent, a terror, a perek, a gyilkosságok, a vandalizmus, ez az egész valószínűleg csak egy rémálom. Ébredj fel, Szent Lajos ivadéka, állj végre a sarkadra, és tegyél rendet országodban! Még most sem késő, sohasem késő! A halálos ítélet semmis, mert ember nem ítélkezhet Isten felett, az Úr kegyelméből uralkodó királyt nem ölheti meg senki emberfia!

Ott van Károly, az eretnek angol, őt is lefejezték. Most engem szidalmaznak, köpködnek, ütnek-rúgnak. A királynét „osztrák ringyónak” nevezik, gyermekeimet elvették tőlem. Családunk börtöne ugyanaz az épület volt, a templomosok egykori vártornya, de a falak, amelyek elválasztottak bennünket egymástól, áthatolhatatlannak bizonyultak, mert az emberi kegyetlenség nem engedte meg, hogy elbúcsúzzak szeretteimtől. Az ellenfél erősebb, mint hittem. Fülemben csengenek gyóntatóm szavai: „Soha ne bízz ellenséged jóindulatában, és soha ne hidd, hogy ellenséged megkegyelmez neked!” Abban is igazad volt, Abbé, hogy Krisztus követője nem uralkodhat a Földön, mert a Megváltót mindig keresztre feszítik, újra és újra. Én a Lelkek Királyát választottam Franciaország véráztatta trónja helyett, ezért a földi hatalom azoké lett, akik Istent is megölnék egy percnyi egyeduralomért.

Pedig jó király vagyok. Utolsó lehettemmel is alattvalóimat szolgálom, és mindenkinek jót akarok, aki koronám fennhatósága alatt él. Robespierre, Saint-Just és a hozzájuk hasonló gazemberek azt hirdetik, hogy mindent a nép érdekében tesznek, holott egyedül csak saját önző hatalmi érdekeiket tartják szem előtt. Ezek a sátánfajzatok csak rombolni és pusztítani tudnak! Miért nem számoltam fel titkos társaságaikat, miért nem égettem fel nyomdáikat, miért nem ítéltetem el őket akkor, amikor még megtehettem volna? Miért hallgattam az árulókra, akikről pontosan tudtam, hogy az istenteleneket szolgálják?

De még mindig van remény! Rokonaim hamarosan védelmemre kelnek, seregeik Párizs felé nyomulnak, és megszabadítanak a királyság sírásóitól! Hiszem, hogy nem mernek nyaktiló alá tenni, hiszem, hogy az utolsó pillanatban kegyelmet kapok majd. Nézem az emberek gyűlölettel teli arcát. Ó, ti balgák, ó, ti megtevésztettek! Minden szenvedésükért engem teszten felelőssé, de mi lesz azután, hogy fejem a kosárba hullik? Most kéjesen kívánjátok halálot, de még nem sejtitek, hogy utánam ti következtek! A káosz ura senkinek sem engedi meg, hogy osztozzon ördögi hatalmában. Egyetlen menedéketek a rend, amit csak a királyság biztosíthat számotokra. Nem telik el néhány év, és új uralkodó költözik Versaillesba.

A kordé megáll. Lerángatnak róla. Madame Guillotine vár nagyapám lovasszobrának üres talapzata mellett. Népem magamra hagyott, de az ír pap, Henry Essex támogat, amíg fellépek a vérpadra, így ad erőt ezekben a percekben. A hóhér meg akarja kötni kezemet, és kendővel akarja eltakarni szememet, de ellenállok. Ez az egyetlen alkalom uralkodásom történetében, hogy ellenállok az erőszaknak. Összeszedem minden bátorságomat, és beszélni kezdek a tömeghez: „Népem, ártatlan vagyok! Megbocsátok...” Dobpergés nyomja el szavaimat. Erős kezek ragadnak meg, és fektetnek a nyaktiló alá. Még halom a penge sívítását...

Jankovits Márta rovata

Úton

(kisregény) 6. rész

1745. karácsonya Pozsony

Az asztalosműhely feletti nagy tárgyalóban a hosszú 24 személyes asztal már meg volt terítve a karácsonyi ebédre. Katerina asszony szigorúan ügyelt, hogy minden a helyén legyen. A hófehér damasztabrosz, az ünnepi kék-fehér porcelánteríték, az ezüst evőeszköz kétszer egy évben került az asztalra karácsonykor és Sámuel mester születésnapján augusztusban.

Ilyenkor a családon kívül karácsony első napján megvendégelték a céhmestereket, az ifjú mestert, akit „kulcsos mesterként” emlegettek. Őrizte a céhláda másik kulcsát, de ezen felül kötelessége volt a céh

által gondozott templomi oltáron vasárnaponként a gyertyákat meggyújtani. A lakomákon, mint ez a mai is, ő szolgálta fel a bort, vigyázott az idősebbekre, ha kicsit felöntöttek a garatra, haza is kísérték őket. Szükség esetén ápolta a beteg mestereket, még a sírjukat is megásta elhalálozásuk esetén.

Angyal Benedek atyamester intézte az inasok és a legények minden ügyes-bajos dolgát. A céhbelen kívül a vándorló, munkát kereső legényeknek is ő keresett szállást és kosztot a céh terhére. A tollforgatásban legjobban járatos mester kapta meg a nótárius tisztséget, intézve a beadványokat, okleveleket.

Katerina asszony, hogy mindenki kedvére tegyen, sokféle ételt szolgáltat fel az ünnepi asztalra. A cseléd-lányok szorgalmasan hordták fel a gőzölgő tálakban a hagyományos karácsonyi pulykaaprólék-levest csigatésztával, gesztenyével töltött pulykát, töltött káposztát.

Sámuel mester kedvence is ilyenkor került az asztalra, a mandulás pisztráng vajas burgonyával. Még otthonról hozta a receptet, amit édesanyja megtanított a menyének még annak idején. Az egész pisztrángot megtisztította, beízesítette, sózta. Kevés zsiradékban megsütötte, és hozzáadta a vajban megpirított mandulát.

Édességnek mézes-mákos haluskát szolgáltat fel a vendégek nagy örömére. Katarina asszony Pozsony szerte híres volt a konyhájáról, főleg a karácsonyi haluskáról. A lisztet, a tojásokat pici sóval és vízzel keményre gyúrta, és nagyon vékonyra vágta. Bő sós vízben kifőzte, és olvasztott zsírral meglocsolta, majd kihűlve porcukros mákba forgatta. Az egészet egy zsírral kikent tepsibe halmozta fel, a tojások habját felfelve porcukorral és baracklekvárral a tészta tetejére simította, és addig sütötte, amíg a hab megpirult. Úgy vágta fel, akár a tortát. A vendégek végigették a menüt, de legjobban a haluskát várták évről évre.

Sámuel mester tartotta a hagyományokat, így aztán minden nációnak kedvezett, magyarnak, németnek, tótnak egyaránt. Ezért az éjféli mise után az inasokat, legényeket megvendégelte sült disznótokáival, amit megfüstöltek, bevagdaltak, és kemencében megsütöttek. Édességnek főtt fánk került az asztalra meg egy

kevés bor is. A bőséges ebédet a céh vezetői jóféle vörösborral öntözték meg.

– Sámuel mester! – szólította meg Angyal Benedek a vendéglátójukat. – Alkalmatos időben váltanék cégmester urammal pár szót.

– Nohát ennél alkalmasabb időt nem is találhatnánk. Gondolom, fontos lehet, mert Atyamester uram hiába nem szokott hozzám fordulni. Mondja csak bátran!

– Itt van ez a fiú, a Josef, amelyiket mester uram magához vett, látva benne a tehetséget.

– Csak nincs baj vele, nagyon csalódnék, ha így lenne.

– Nincs, dehogy inkább a többiekkel van a baj.

– Most aztán kíváncsívá tett, Angyal uram. Mondja csak, mi történt?

– Kínos nekem ez az egész, mert mester uram fia ura is érintve van.

– Gerzson? Megint mit művelt az a gyerek?

– Josefről van szó, akit Sámuel uram fogadott inasának, látván művészi tehetségét. A többiek, főleg Gerzson, már kezdettől fogva ellene voltak. Josef nem szólt senkinek, mert gondolom, nem akart panaszkodni, de megtudtam, hogy ami ékszeres dobozkát készített, az eltűnt. Karácsonyra akarta mester uramnak bemutatni, láttam, amint dolgozott rajta, de ígéretemet vette, senkinek nem szólok róla. A minap kérdeztem felőle, és nagyon nem akarta elmondani, de végül kiderült, eltűnt a dobozka. Újat készít, de valószínű, még nincs kész, mert nagyon óvatosan készítette, hogy senki ne tudjon róla.

– Köszönöm, Angyal uram! Kiderítem én az igazságot, de csak ünnep után. Ne zavarjuk meg a karácsonyt, már a feleségem és a lányom miatt sem.

(folyt.köv.)

Fekete Ignácné: Duna-ág Adonyban

Kállay Gyopár

Vak illúzióban jártam otthon

Álmos merengéssé lett a föld.

Már nem kínlódik, nem üvölt.

Homályos torzulás, mely vágyaim vásznát festi fel.

Valóság mocsarát vágytengerrel árasztja el,
s már hajózom rajta, képzelt tutajon.

Csak a taszítottság mámore kísért utamon,
mely mégis édes, miközben fáj.

Önmagam harcéért nagy az ár,

de mégsem kár, nem akadály!

Még sem kell moccannom, máris utazom

a megvalósulatlan habokon, messze el!

Ahol a magam magamnak is megfelel,

s ahol nem létezik „kell” és bilincs,

ha még én vagyok is az utolsó nevenincs,

önmagamhoz van jogom.

Egy életen át hajtogatni fogom.

Vak illúzióban jártam otthon...

Hol nem kellett könnyörognöm, hogy bárki elfogadjon,
én voltam csak és a beteljesületlen álmok.

Ti is csak tömött sorokban álltok,

nem engedik, hogy valósággá váljatok.

De megálljatok, ne menjetek!

Én szeretlek titeket, megtörténhettek idebent,

ahol senki sem látja, mi zajlik.

Nem fogok senkit sem zavarni...

Önmagam vágya, az éjszaka képzelt világa.

Letekint rám, mint védangyal a kisgyermekre.

Ha a való végleg eltemetne, ez a holdas vágy majd megvéd.

Ha kinyitom a szemem, még látni a Medvét!

Édes káprázat, melyben csak akkor van részem.

Édes este, jöjj egészen! De már ez sem elég...

Egész nap gondolatok fátyla terül rám,

csak testem van jelen és ruhám.

Én máshol vagyok, nagyon messze,

ahol az eszem a gondolatot eleresztje,

nem kell más, csak csalafinta illúzió.

Mely ugyan hazugság, nekem mégis infúzió.

Más nincs. Egy világ választ el és az álmok,
melyek után nem maradnak feltárható valóságok.

Írماغja csak, elfeledett maradványok.

Gyötrő hazugságok és félelem,

vajon így kell egy életet leélnem?

Aludjatok és reméljete! Álmaitok valóra válnak,
S már nem csak festett árnyak,
Egyszer valóssá torzulnak a mázolt-vágyak.
De nekem!
Én inkább elrejttem, de nem feledtem.
Majd beváltom önmagam zálogjául.

Minek áltassam magam?
Nem kellenek tűnő hazugságok.
Jöjj, édes, időtlen illúzióm, várnak már az álmok!

Érdi VMG, 10.oszt.

Molnár Ádám

REM

Lebegek magasan az égen,
Rózsafelhők szállnak szépen,
Tartanak engem, nem engednek,
Szemnek a fény itt éteri ének.

Mártózik a végtelen mélyben,
Gondolataim szállnak ostobakéken,
Akár egy idegen örvény, ami a tegnapé,
Nem terelnek máshova, csak őfelé.

Dühöngve élek tüzes kérgen,
Érzéseim égnek alvadt vérben.
Ez a Földet mozgató ősatya,
A haragvörös csatát fenntartja.

Kialszom: egy gyertya a szélben,
Békés vagyok a vaksötét téren,
Fekete, fehér, ez már nem számít,
Mérlegsűrke fényem többé nem világít.

Forró a homok a tengerparton,
Embernek harmónia a vágyon.
Gondoszőldek az ingó pálmafák,
Védelmesnek, mint a halandó édesanyák.

Szállunk fel a magas égbe,
Rózsafelhők festik szépre,
Tartanak minket, nem engednek,
REM a tükre sérült lelkünknek.

SZISZKI, 11.oszt.

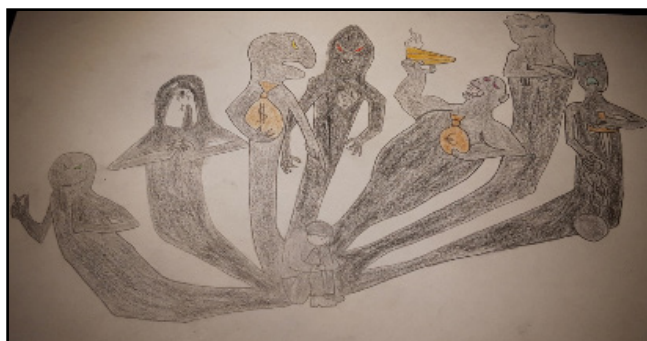
Cserni András

A Szörny

Van egy szörny, a neve az, hogy Irigység.
Jól ismered, hisz régóta veled él.
Kérdőn veti rád sárga, mohó, vad szemét:
Ami másé, miért nem lehet az enyém?
Van egy szörny, a neve az, hogy Félelem.
Sok alakban jelent meg életedben.
Mindegy, hogy pók, tériszony vagy sötétség,
Előbb-utóbb így is, úgy is felemészt.
Van egy szörny, a neve az, hogy Szószegés.
Nagyobb vész, mint harcban a védelmi rés.
Ő a Hazugság leggonoszabb fia,
Ha rá hallgatsz, elvesztheted barátaidat.
Van egy szörny, a neve az, hogy Gyűlölet.
Régóta kíséri az embereket.
Azt suttogja: Felejtse el a szeretetet!
És érzéktelen kővé dermedti szívedet.
Van egy szörny, a neve Mértéktelenség.
Századok óta szólnak róla bölcs mesék,
Melyek intenek: ha vele mulatsz, elbuksz,
Mert ha sokat markolsz, bizony keveset fogsz!
Van egy szörny, a neve Bizalmatlanság.
Amerre jár, nem marad más, csak üres síkság,
Mégmérgezi minden kapcsolatodat,
Míg végül nem marad más társad, csak te magad.
Van egy szörny, a neve az, hogy Bánat.
Ha boldog vagy, ő orvul akkor is megtámad.
Elveszi, mi neked fontos, és reméli,
Hogy megtörsz, és nem bírsz többé felkelni.
Látod már? A világ szörnyekkel van tele,
Melyek tönkre akarják tenni életedet.
De ne hagyd magad! Harcolj velük szüntelen,
Még ha úgy is érzed, fáradt vagy és erőtlén.

Hisz ha erőd, a Remény s Bátorság elhagynak,
Igaz barátaid veled maradnak.
Intelek hát téged: hogyha jön a Szörny, vigyázz!
S ha mindenki vigyáz majd, jobb hely lesz a világ.

VMG, 12.o.

Olvasni jó!

Schäffer Erzsébet: Szívem kedvesei, ti regölyiek című írása kapcsán

Szeretem Schäffer Erzsébetet olvasni. Régi ismerősöm Magyarország legnépszerűbb, és egyik legnagyobb múlttal rendelkező női magazinjából. Sok évvel ezelőtt karácsony táján kezdődött bensőséges kapcsolatom ezzel a lappal, amikor tanácstalan és már-már reménytelennek látszó fontolgatás után felvillant előttünk egy rendhagyó ajándék ötlete. Kerüljön magazinelőfizetés Anyukának a karácsonyfája alá! Ahogy mondani szokták, a többi már történelem. Azóta lelkesen figyeljük a közös postaládát keddenként, hogy ki találja meg benne a kedvencét, majd kézről kézre jár a magazin, még a szomszédokig és rokonokig is eljut egy-egy példánya.

A nyomtatott sajtó most, hogy napjaimat túlnyomó részét – nem csupán önkéntes elhatározásból – az online eszközök világában töltöm, még becsesebbnek tűnik. Aminek a használata néhány évtizeddel korábban természetes volt, mára már szinte nosztalgikus érzéseket csalogat elő. Éppen ezért nem, és nem! Nem fogok előfizetni az online változatra! Még akkor sem, ha a postásunk rendszeresen a borítón szereplő aktuális sztár homlokára írja nagybetűkkel a címünket! Megtartom továbbra is estéim rituáléját, és napomat az ágyban olvasás kellemes érzésével fejezem be. Végigsimítom a selymes papírt, szemeim megpihennek a természetes anyagra nyomott betűkön, a kiadvány vastagságát pedig a maga fizikai valóságában érzékelem. A tartalomjegyzéket böngészve először a „Miért szeretem?” irodalmi rovatokat keresem, ahol rendszeresen megjelennek Schäffer Erzsébet írásai. Minden alkalommal elmerengek az ismétlődő, bevezető mottón: „Meg kell tanulnunk vágyakozni az után, ami a miénk. (Simone Weil)”. Mennyire igaznak tartom! Pedig ezek még nem is a szerző szavai, de oly pontosan jellemzik személyiségét és értékrendjét, hogy tudom, nem véletlenszerűen választotta éppen ezt az idézetek miriádjából.

Az idézet elgondolkodtat, és napjainkban, amikor az emberek többsége inkább a gyorsabban, többet és sikeresebben szlogent tartja követendőnek, még idősebbnek tartom, mint valaha. Az én értelmezésemben ez az üzenet azt jelenti, hogy megbecsüljem

azt, ami nekem adatott, és naponta vágyakozzak arra a belső nyugalomra és feltöltődésre, amit a szűkebb és tágabb környezetemben fellelhető tárgyak, helyszínek és emberek jelenléte bennem előidéz. Amikor pedig ez bekövetkezik, ne vegyem természetesnek, olyan-
nak, ami nekem jár, hanem felismerjem az értékét ott, és akkor, amikor megtörténik. Legyen az a tavaszi tulipánoktól, nárciszoktól és jácintoktól színes kertünk látványa, amelyre reggelenként rácsodálkozom, és amiért hálás vagyok a természetnek, vagy a felém futó, életvidáman csaholó kutyánk, akinek az állatorvosok egy évvel ezelőtt már csak két hetet jósoltak.

A gondolatébresztő idézet után már alig várom, hogy elkezdjem olvasni Schäffer Erzsébet „Szívem kedvesei, ti regölyiek” című egyoldalas írását, amely tömörsége ellenére egy-egy mondatban éles szemmel, mégis érzékenyen villant fel történelmi korszakot, emberi sorsokat és bensőséges kapcsolatokat, a vidéken nyaraló gyerek boldogságát és a kiüresedő falvak düledező épületeinek látványával a múltba vesztett ifjúságot, amelyre sóvárogva vágyunk vissza. Történetei mégsem pesszimisták, átlengi őket az az őszinte, mélyen humánus életfelfogás, amely oly jellemző Schäffer Erzsébet írásaira.

„És innentől úgy éreztem, hogy bennetek visszakaptam nemcsak a falut s vele a gyerekkoromat, hanem rokonaim lettek, régtől ismerős, vágyott rokonaim abból a valahai világból, amit elvesztettem. Ahol tiszteletük volt az öregeknek, és tisztelete a szónak. Rendje volt az életnek, és benne rendje volt az évnek, a hónapoknak és minden napnak. Ahol nem kihasználták, hanem használták a földet és minden adományát az Istennek.”

Fekete Ignácné: A kis habláány

Hadak útján – 1526.

2. rész

Érd neve abban az időben azért lett országos hírnév, mert a király huzamosabb ideig itt tartózkodott. Ezért érthető, hogy a hivatalos történetírásban nem jelenik meg ez az időszak. A történelemkönyvek annyit említenek, hogy a király elindult Budáról, és a következő állomásként Paksot említik.

Érd nagyon fontos, mert II. Lajos és kancelláriája innen írtak több segélykérő levelet, így 1526. július 24-én Batthyány Ferenc horvát bánhoz, aki később a csatában a jobbszárnyat vezette, és azon kevesek közé tartozott, aki életben maradt a csata után. Egyes vélemények szerint a király július 25 – július 30-ig tartózkodott Ercsiben, de ennek ellentmond az a levél, amelyet Brodarics István kancellár, a király történetírója, VII. Kelemen pápához írt, tőle kérve segítséget. Ez a levél 1526. július 27-én íródott Érden. Ebben a levélben a következőket írta:

„Királynak nincs semmije, a helyzet teljesen zavaros, az emberek gonoszak és széthúznak, az ellenség túl erőben van.”

Egyes történészek véleménye szerint Brodarics István korának legtisztább látó, hazáját nagyon szerető ember volt. Azt tanácsolta a fiatal királynak, hogy a lengyel király, Zsigmond példájára, kössön békét a törökkel, mert semmi esélye sincs ekkora túlerővel szemben. Az ország teljes pusztulását akarta elkerülni.

A húszéves király nagyon nehéz döntés előtt állt, a sok tanácsadó közül melyiknek higgyen. Végül nem kötött békét a törökkel, és nem több, mint 3-4000 főnyi seregével elindult végzetes útjára.

Kíséretében nemcsak magyarokat találunk, hanem lengyeleket, németeket, cseheket, és még ki tudja, hányféle nációt. Brodarics István szerint a főtisztviselők között több lengyel is volt. Treпка István a testőrség parancsnoka, Pilaczky János és Macziewowsky János belső kamarások. A király kíséretéhez tartozott egy némely források szerint 400, más szerint 1500 főnyi lengyel alakulat is, Leonard Gnoinski ezredes vezetése alatt. Nagyon jól kiképzett és tapasztalt katonák lévén a legjobbak közé tartoztak a király maroknyi seregében.

Érd város minden évben megemlékezik II. Lajos királyunk emlékművénél az érdi tartózkodásról. Együtt emlékeznek a Lengyel – Magyar Kulturális Egyesülettel és a Lengyel Kisebbségi Önkormányzattal, a Szent Mihály Alapítvánnyal, valamint az Érdi Önkormányzattal.

Kereskényi Gyula érdi plébános, római katolikus esperes, régész, történész így írt II. Lajos érdi tartózkodásáról:

„Sárkány Ambrusnál időzött II. Lajos magyar király a szerencsétlen mohácsi vész előtt, őt követé Báthory István nádor, az esztergomi érsek, több főurak és püspökök. Néhány nap múlva Érdről Ercsi felé vette útját, a város felett emelkedő hegy közötti úton vezet a római út, II. Lajos lova ez úton néhány száz lépésnyire a kastélytól élettelenül összerogyott, miből a körülállók rosszat következtetének, mit a nemsokára bekövetkezett szerencsétlen mohácsi eset is igazolt.”

Miután a király hiába várta a segítséget, maroknyi hadával felkerekedett, és a királyok köves útján elindult Ercsi felé, nem tudni, melyik napon.

Brodarics Istvántól tudjuk, mi történt ezután, aki utolsó levelét Érdről július 27-én címezte, így azután kellett a hadnak Ercsibe érkeznie.

„...sok napot hasztalanul itt is eltöltvén, miközben a főemberei közül csak Báthori András jött hozzá nem megvetendő csapattal, a Duna mentén Pentelére ment”

Amint olvashattuk, hogy Érd, Százhalom és Ercsi a „Hadak Útja” színtere volt. Százhalom ugyan pár kilométer távolságra esett ettől az úttól, de a hadak pusztításaitól nem menekült meg.

A mohácsi csata után Szulejmán 70-80 ezres hadával Buda felé indult Ercsin keresztül, súlyos károkat okozva, szeptember 5-6. körül. Akkor pusztult el az ercsi apátság épülete is.

Az ilyen és hasonló történetek nem kerülhetik el, hogy legendák sokasága szövődjön köréjük.

Ábel András, Érd óvárosi helytörténész, erről a következőket írja:

„Sokat filozofálhatunk azon, hogy miért éppen Érd volt a kiindulási pont.

A szkíta hun – magyar legendárium szerint az Attila-vár és Százhalom környéke volt az egy Istent imádó

szkíta – hun fejedelmek nyughelye, itt lettek elégetve az akkori világ bármely területén elesett és Érdre hozott közkatonák és vitézek.

Krónikák szerint (Anonymus, Kálty Márk, Kézai Simon stb.) ehhez a nagy temetővároshoz csatlakozott az Attila-vár, a mai sóskúti Kálvária-hegy, a Sós-kúton lévő Holtak völgye (Barátház), ahonnan csillagösvényen keltek át a lelkek a másik hazába. A fejedelmeket, főpapokat, táltosokat úgynevezett Testőrző halmokban tették.

Amikor a népet, nemzetet, hazát baj fenyegette, a papok imája a bűnös vezetők megtérésére a testőrző halmokban lévő fejedelmeket, főpapokat az Isten (arany atyácska, legfőbb hadúr) elküldte, majd a közkatonákat életre keltve jöttek a nemzet segítségére.

Ez a terület volt, ami ma Attila-vár, Tárnokvölgye, Sós-kúti Kálvária (itt is földvár állott) Holtak Völgye, Antal-bánya, Funducília-völgy, Szidónia-hegy (Érdliget, a Kutjavár felett, itt is földvár állott), e terület az, ahol a túlvilágtól szellemi, erkölcsi segítség érkezett.

Ennek központja volt az érdi Szent György-templom (honfoglalás után). A király itt-tartózkodása idején a papok és a világi vezetők (ebben az időben a magyar papságban még igen erősen élt az uruki kereszténység szelleme és a Melkizedek hite, mely Jézusban váltotta meg a világot, és ennek a szellemi egységnek megfelelően működött a fent említett szakrális terület. A király itt-tartózkodása alatt az állandó imádkozás, zsolozsma volt a jellemző.”

A legenda szerint a király ismerte ennek a helynek a szakrális voltát, ezért választotta várakozási helyül ezt a területet, és innen is várt segítséget.

A konkrét katonai segítség várható vagy inkább remélhető érkezésének helyét kijelölhette volna Budán is, de a király Érdet választotta.

Van azonban ennél egy hétköznapiabb magyarázat is a király döntésére, aki a Sárkány-családra ruházta a birtokjogot, és kézenfekvő volt, hogy az útba eső területen jelöli ki a pihenőhelyet, bár az csak egy nap járóföldre volt Budától.

A hely szelleme nemcsak a történetírókat, de az írókat is megihlette.

Vörösmarty Mihály 1833-ban így írt róla:

„Nagy haragú Etelét,* dülőjét annyi hadaknak
Százhalom aljában rejti az érdi határ.
Istenek ostora ő, eljött büntetni világot,
Mint rohanó villám, égete, rombola tűnt.”

490 év után már nem lehetett megállapítani, hogy milyen idő volt azon a nyáron. Hőség volt, vagy sok eső esett? A Csele-patak, amelybe a király állítólag belefűlt, kiáradt, és ez sok esőt jelenthetett. A csata napján jó idő lehetett, mert a szemtanúk szerint Tomori Pál a magyar sereget a nappal szemben állította fel Mohácson.

Akkor, július utolsó hetében, a fiatal, húszéves király, valószínűleg elkeseredve, csalódottan, mert látta, hiába várta a segítséget, elindult Érdre csekélyke seregével a „királyok köves útján”.

A hírek eljuthattak Százhalomra is, hogy Magyarország királya nem messze, Érdre tartózkodik. Nem tudni, hogy ez mennyire zavarta meg a falu mindennapi életét. A kövesút mindkét oldalán végeláthatatlanul sorakoztak a búzamezők, várva az aratást, így aztán a földművelő ember, kétséges, hogy a legnagyobb dologidőben elmenne „királyt nézni”. Talán egy pillanatra felnéztek, de csak a porfelhőt látták, amely eltakarta a sereg nyomát.

Jankovits Márta
helytörténész

Források:

Érdi Krónika (Horváth Lajos: Érd és környéke a középkorban)

Szerkesztő: Dr. Kubassek János, a Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója

Ercsi évszázadai (Miklós Gergely: Ercsi története a kezdetektől)

Százhalom Kalendárium, 2014.

Brodarics-krónika

Kriszán László: Százhalom százados krónikája

Ábel András: II. Lajos Érdre

* Atilla nagykirály

Százhalom újság, 2016. július

Szabó Ilona Valéria

**Kismarjai Bocskai István
Kismarja képírója**

A Bocskai István fejedelemtől szabadságjogot nyert Kismarja számos módon fejezte ki egykori földesura és jótevője iránt érzett háláját és kegyeletét. A Bocskai-kultusz ápolásának egyik szokatlan megnyilvánulása a reformáció hagyományaitól eltérő képes ábrázolás, a Bocskai-kép megjelenése a templombelsőben. A város, Kis Andrással, az általa felfogadott festővel nemcsak a templomba, hanem minden polgár számára is ingyen festetett egy-egy Bocskai-képet.

„Hogy az utódok is örökölték e hűséget és hálát” – bizonyítja az, mert Kis-Máriában ma is minden polgár a legnagyobb tisztelettel viseltetik a Bocskay név iránt és hogy az külsőleg is kimutassa, az ev. ref. egyházban – honnan a képek száműzve vannak – kivételesen Bocskay István életnagyságú arczképét régi idők óta tartja. Ily arczkép csaknem minden polgár szobáját díszíti, melyet hajdan a város által tartott festő minden polgár számára ingyen festett. Ilyen festője volt a városnak a harminczas években Kis András uram.”¹

Dr. Varga Gyula néprajzkutató, szülőfalujáról, Kismarjáról szóló könyvében leírja², hogy a város által 1768-ban, ismeretlen festő által készített Bocskai-kép az új templomban valószínűleg már helyet kapott, majd ezt cserélték le később a Kis András képíró által festett háromnegyed alakos Bocskai-festményre. Amikor ez tönkrement, az egyház 1905-ben Dobay Ferenc nagyváradi festővel elkészíttette a másolatát. Ez díszíti napjainkban is a templom falát.

Kis András a fent említett munkáin kívül 1828-29-ben készítette el többek között a Kismarja szabadalmait megerősítő fejedelmek képmásait: Rákóczi Zsigmond, Báthory Gábor, Bethlen Gábor, Apafi Mihály. Az életnagyságú arcképek a tanácsháza arcképcsarnokát díszítették.³ Történelmi tárgyú képeket a környék földbirtokosai számára is festett⁴.

A kismarjai piktor munkája esztétikai szempontból nem tartozott a kiemelkedők közé, magát kismesternek tartotta, képírónak és aranyozónak nevezte, ugyanakkor e mellett vállalt képfaragást, falfestést és asztalosmunkákat is.⁵

Ezzel együtt tiszteletre méltó az a törekvés, ahogy Kismarja egy állandó képíró felfogadásával is igyekezett minden lakójában ébren tartani a történelmi múlt iránti tiszteletet és a kollektív történelmi emlékezetet.

Felhasznált irodalom:

¹ Osváth Pál: Bihar vármegyében kebeleztetett Kis-Mária (Kismarja) nagyközség és a Nagymáriai pusztaleírása, Budapest, 1896. 17 p.

² Varga Gyula, Egy falu az országban, (Kismarja életrajza a felszabadulásig), Debrecen, 1978, 156 p.

³⁻⁴ Osváth Pál, u.o., 44 p.

⁵ Sz. Kürti Katalin, Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve IV., Alföldi Nyomda, Debrecen 1977, 178-179. p.

Dr. Lehoczky Győző

Hogyan álmodta meg...

Hogyan álmodta meg, és írta le három költő különböző időben írt költeményében azt a jövőbeli korszakot, amelyet szépnek, igaznak, emberinek tartott? Vörösmarty Mihály „A Guttenberg-albuma”, Petőfi Sándor „A XIX. század költői”, Vajda János „Credo” című versei.

Az időpont, amelyben a három költemény megszületett, alapvető különbséget mutat. 1840-ben Vörösmarty a nagy események kiobbanása előtti feszültség korszakában ír. 1847-ben Petőfi, az ízig-vérig forradalmár költő, a türelmetlen leszámolás eszközével, mindennel, ha kell, az élet feláldozásával akarja eljuttatni a népet a boldoguláshoz. 1893-ban Vajda messze a negyvennyolcas forradalom után ír.

A hosszas elnyomatás és a nép számára nagyon szomorú kiegészítés, egy élet sorozatos megpróbáltatása, sikertelensége után, élete alkonyán, az örök ellenzéki költő hitet tesz a fejlődés mellett. Vajda felfogása szerint az új világ, amelyet megnyugtatóan szépnek talál, és a nép számára elfogad, és amelynek bekövetkezését megjósolja, már konkrét szövegezést, programot is tartalmaz, bizonyos megalkuvással és konzervatív tartózkodással.

Vegyük sorra a három költeményt:

Vörösmarty „A Guttenberg-albumba” címűt a könyvnyomtatás 400. évfordulója alkalmából írja. Szerinte az emberi haladásnak a könyv a leghatásosabb eszköze. Tömören, hatalmas erővel mutatja be, hogy mi szükséges ahhoz, hogy a könyv, a tudomány jelképe „méltó diadalt” arasson.

A „rég várt” „igazság” megvalósulásának feltételét igen érdekesen állítja össze. Szinte előre felvázolja azokat az eredményeket, amelyek egy és negyed évszázad múlva az emberi haladást hazánkban megteremtették. El kell, hogy tűnjenek a „hazug álmok” és az „áltudomány”, a békét megcsúfoló háború, a „durva erőszak”. Emelkedjék „emberségre” a fejletlen, tudatlan nép, a „nyomorú pórnép”, de ördögi zsarnokságából a „népszaroló” is. Az értelem szülte új eszme, a „világosság” terjedjen szét a földön, az egész emberiség találja meg az egymáshoz vezető hangot, amikor „tanácsot tart magával”, és egységet terem, „összeakiált”, s így alkotja meg az új világot, amely indulást jelent a végső megoldás felé.

Nagyon szép a bevezetés, amellyel Vörösmarty kifejezi, hogy a könyv igazi diadalának méltó emléke ez a megteremtett újabb világ lesz.

Petőfi „A XIX. század költői” című versében sejteni lehet a forradalmi feszültség kirobbanás előtti erejét.

A felelősség, a vezetés, amelyet a nagy feladatokban, a népért való küzdelemben vállalni kell – a költőké. Tisztán látja az elérhető végső célt, a „bőségkosarat”. Fél- úton megállni nem tud, de nem is akar. Mélyen megveti a gyávaságot, a lomhaságot, a „hamis próféták szemtelen hazugság”-át. Leszámol a gyáva megalkuvással, mert érzi, hogy csak így érhetünk el eredményt. De „addig” nem tűr megnyugvást, még akkor

sem, ha a célt az életben belül sem éri el. Ez is egy szép megnyilatkozása Petőfi népért küzdő, önfeláldozó egyéniségének, amely szerint gondolkodás nélkül áldozza életét az eszményért, egyéni érdekét a nép érdeke alá rendeli.

A „Credo” című Vajda-mű: A fáradt, sok keserű tapasztalattal bíró 64 éves költő „hiszek” címet adja költeményének, amelyben felvázolja az általa helyesnek látott jövőt. Szemben Vörösmartyval és Petőfivel, itt számos kézzelfogható utat sorol fel, amely az új világba elvezet. A megyei élet hiányosságát, a szolgabírák rémtetteit, a törvényen kívül álló mágánusokat, a közpénzek elsikkasztását a múltba helyezi. Igazságos adózást követel és méltó bért a munkásoknak.

Szépen fejezi ki, hogy az ember értékét „rangot, címet” „a szellem és erkölcs adja”. A jövő megkívánja, hogy „múltunk hajóit” felgyújtsuk, és ne pislogjunk a „sírba dicsőségért”. „Szebb délibáb”-ot csak a munka, a termelés jelent, „futóbetyár helyén sűrűn a mozdony griffje jár”. Bízunk a hazai tudomány fejlődésében, hogy majd a németet is mi tanítjuk, múzeumba helyezi a káros szenvedélyeket, a kártyázást, az ostoba előítéleteket, az antiszemitizmust, a szegénységet, a „rojtos gatyát”. Vajdánál a végső kibontakozás elgondolásában azonban hiány mutatkozik.

A három költeményben a közös gondolat: az emberi jövő elképzelése. Vörösmarty és Petőfi általánosabban, az egész emberiségről beszél, Vajda inkább hazai viszonylatokra tér ki. Vörösmarty nagyon messze mutató, alapvető gondolatokat közöl, amelyet Petőfihez hasonlóan, még a mai koron is túlmenő fejlődés helyes és kívánatos irányát jelzik. Ebben ők többet adtak, mint Vajda, aki a kapitalista társadalom hazai viszonylataiban felmerülő kérdések megoldására mutat rá. A messze jövőbe irányuló helyes meglátás belőle hiányzik.

A három eltérő egyéniségű költő a jövőre vonatkozó elképzeléseiben, alapjában véve, közel járt egymáshoz.

Hogy mennyire igazuk volt, azt már részben a mi korunk látja, és a megindult fejlődés a jövőben még jobban fogja igazolni.

E jeles évforduló kapcsán visszatekintünk: nem a mi közösségünk irodalmi értékeire (azt már többször megtettük), hanem városunk irodalmi múltjára, kultúrtörténeti, eseményszámba menő folyóirataira, hagyományaira, egyéniségeire emlékezünk.

Iskolaújságok – Érden

1975-ben született a **Bottyán Híradó** (a 4438. Sz. Bottyán János Úttörőcsapat nevéről). Kiváló és pótolhatatlan iskolaigazgatóm, **Bokor Gyula** ötlete, segítése révén alapítottuk, maroknyi lelkes kollégával és alig 250-280-as létszámú tanulóifjúság közreműködésével. Tanárszerkesztői feladatot kaptam. Nagy jelentőségű volt ez akkor, az első érdi iskolaújság az első érdi iskolában (1907 óta élt, a százéves ünnepség idején már nem oktatás folyt benne).

Itt tanultuk meg, hogyan lehetséges párhuzamosan több eseményt, élményt szervezni, lebonyolítani (műsorrendezés, énekhar, próbák, felkészítés a szakmai versenyekre, úttörözés, kirándulások, szakkörök, nyaranta a sátoztáborozás programja, megszervezése, gyerekek, szülők bevonása stb.). A tanítási órákon kívül. Mindezek kifogyhatatlan témákat adtak az újság számára. Már csak a megfogalmazás követelményeinek kellett eleget tenni. A BH havonta jelent meg, a Finomítóban stencilezték.

Aztán a politikai hatalom beletenyerezt a hőskorszakba: ez a besúgók és a feljelentők időszaka volt. Szétzilálták a mi tehetséges tantestületünket, minden tárgyi dokumentumot eltüntettek, csak egymás emlékeiben vagyunk jelen. Szétszóródtunk, de a találkozók mindig életre szóló nosztalgizások az életre szóló közös élmények révén.

Az új koncepciót már nem kísértem figyelemmel.

1981-ben az **ÉRDekes NÉGYes** (lejjebb részletezve)

1986-ban a **Muris Sulis Julis Tud is, Jut is** (az Érdi 7. Sz. Ált. Iskolában, évente két számmal. 7 Ft-ért árulták, mert 7. számú az iskola).

„...fantáziadús, kacagtató és torokszorító írások, hasznos és nevelő cikkek egyaránt fellelhetők benne” – írtam róla egy 1988-as Érdi Újság-beli cikkben.

1987-ben az **Iskolai Szószóló** (Bolyai János Ált. Isk.)

Később a **TELEKINCSES**, a Teleki Sámuel Általános Iskola diáklapja (klasszikus és gyerekversekkel, mesével, ötletes rajzokkal, tartalommal)

2009-ben látott napvilágot a **Pont Noked** c., az Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium újságja. Komolyabb oldalakkal, sok tanulót bevonva, honlappal, lelkes tanári segítő háttérrel.

Közben és később is mint több és több iskolaújság született /változott/ és halt el attól függően, mennyire volt idejük, módjuk a tanuló- és a felnőtt szerkesztőknek hagyományként ápolni és fejleszteni ezt a fajta fórumot.

A legtöbb információt a mi iskolánk diákújságjáról tudom adni.

1981-ben az **ÉRDekes NÉGYes** (az Érdi 4. Sz. Ált. Iskola neve alapján) **Novoth Kálmán** iskolaigazgató biztatására alakult. Az első évben Petró Judit volt a tanárszerkesztő, majd 1982-től 29 éven át nekem jutott a megtisztelő feladat.

Közben a tantestületből többen próbálkoztak ezzel a nem látványos, de igencsak időigényes háttérmunkával, de mindig úgy alakult, hogy visszatért hozzám. Néhányszor a nevét is megváltoztatták, de régi tanítványaim szót emeltek: nem vehetem el tőlük gyermekkoruk egyik legszebb emlékét, az eredetinek történelme van, nem számít, hogy az iskola 1994-ben felvette a Batthyány család nevét.

Havonta megjelenő lap volt, 20-25 oldalnyi. Gyerekek írták és rajzolták, gyakran közösen javították a kéziratokat, a cikkek stilisztikai, valamint helyesírási hibáit. Ezután iskolatitkárunk, Belme Györgyné legépelte, majd az Érdi Építőipari Szövetkezet KISZ-esei sokszorosították.

Az évek alatt egyre tudatosabbá vált a gyerekek képzése: az alsó tagozat 3. osztályától jártak az újságírók szakkörébe, hogy elsajátítsák a fogalmazási alapkészségeket: szókinccsfelkészítés, önálló stílus kialakítása, írott és beszélt nyelvi szövegek, szerkesztési ismeretek... Ezek voltak a célok, gyakran játékosan, néha komolyan. Hetedik-nyolcadik osztályra olyan rutinra tettek szert, hogy az írásművek nem szorultak se kiigazításra, se javításra.

Nyaranta diákújságíró-táborban bővítették a tudást.

Részlet az Érdi Hírlap 1988. decemberi számából (11. old.):

„Ötletesség, sziporkázó szellemesség és sokszínűség az oldalakon... Történelem, biológia, irodalom, versek, sport, vidámság – mindaz, ami a diákéletet vonzóvá, gazdaggá, teszi... Évenként más a címlap fejléce, mindig olyan rajz kerül rá, amely az iskola életéből arra az esztendőre jellemző mozzanatot ragadja ki. A borítólap képe havonta más, tükrözi a jellegzetességeket.

A tartalom is változatos, a gyermekszerkesztők érdeklődési körétől függ: hol az interjú- és a riportkészítés erősebb, hol a Poétapalánta vagy a novellairás, de jelent már meg regény is folytatásokban. Egy időben Az én apukám... kezdetű állandó rovat enyhítette a pályaválasztás gondjait, de nem maradt ki a tudomány, a néprajz, a szakköri élet sem.

Van kitekintés az iskola falain túlra is: Érd történelmi múltjával, a város híres embereivel is megismerkedhetnek az olvasók.

A gyerekek talpraesettek, ügyesek, tudják, mit akarnak. Tájékozottságukat nagy mértékben segíti, hogy megfordultak már kis és nagy nyomdákban, Pesten a Magyar Televízió székházában, részt vettek a Pajtás újság által szervezett újságírói tanfolyamon.

Jó a kapcsolat a helyi és más városok újságszerkesztőivel, cikkek jelennek meg országos gyermeklapokban, megyei úttörőriporter-táborban jártak....

A hároméves születésnapra verses antológia jelent meg 3X ÉRDekes NÉGYes címmel. Az ünnepségen Bíró András (városunkban élő költő és újságíró) köszöntötte az ifjú poétákat, és biztatta őket a további őszinte megnyilatkozásra.

Az ötödikre – mely egybeesett az úttörőmozgalom 40. évfordulójával – kisdobos- és úttörőélményeket gyűjtött az egész tanulóifjúság.

Nem biztos, hogy a jövő tudósítói lesznek ezek a gyerekek, de nem is az a cél, hanem önálló véleményüket bátran kimondó emberek nevelése, akik nyitott szemmel járnak a világban, akik a szépre, az értékre érzékenyen reagálnak, és gondolataikat választékos, igényes stílusban tudják formába önteni.”

A tizedikre színes borítólapot terveztek, és a már középiskolás vagy egyetemista tanítványok emlékeznek a belső oldalakon. A 30. születésnapot már nem ünnepeltük meg, az Érdi Újság hasábjain köszöntem el.

Évek múlva is úgy láttam, hogy ÉRDekes NÉGYes lehetőséget adott az írói, költői tehetségek kibontakozására, a diákok lelkét nyomó sóhajok felröppentésére, valamint a publicisztikai műfajok gyakorlására. A tehetséggondozás volt az alapvető cél, hogy a különböző érdeklődésű gyerekek találják meg a saját kifejezési módjukat, és így formálják az évente más-más arculatú diáklapot.

Tehát a munka fő mozgatórugója a tanulók kívánsága, önállósága, ötlete volt, mert fontosnak tartottuk, hogy szeressék, magukénak tekintsék az adott témát.

Tanárszerkesztőként a szerepem háttérjellegű volt, irányító-segítő.

Osztálytalálkozókon felnőttként sose felejtik el megköszönni, hogy „kreatív írást” tanítottam nekik. Ezt akkoriban csak úgy hívtuk: fogalmazási készségfejlesztés.

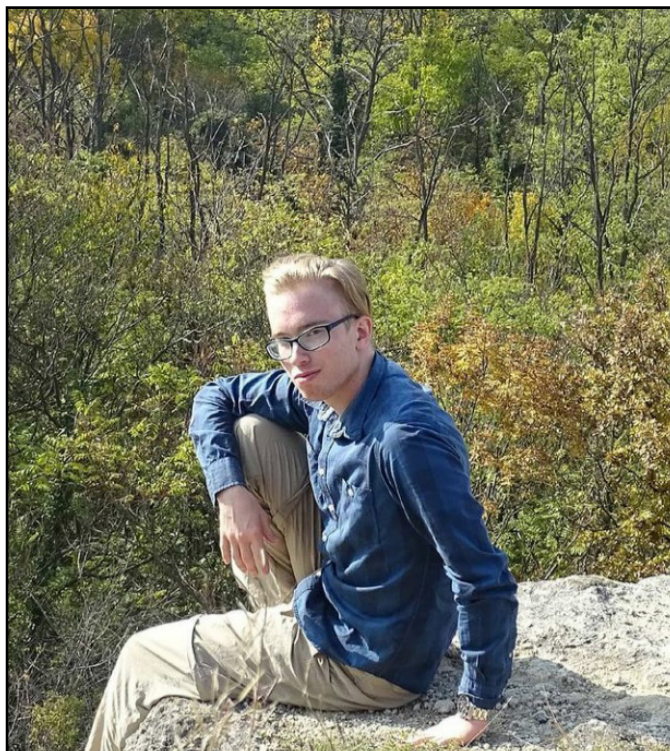
Vele egy időben ugyanebben az iskolában a **Karaván Böngészde** is létjogosultságot kapott, a kirándulók, a túrázók nagy öröme. Ez volt a Karaván Ifjúsági Csapat lapja, **Bordás Iván** kollégánk felelős szerkesztésével: versek, beszámolók a kirándulásokról, táborokról, élmények megfogalmazása.

(Bővebben a Facebook oldalán az Érdi 4. Sz. Általános Iskola kedvelőinek csoportjában)

Daróci Lajosné

Fekete Ignácné: Nevada

Cserni András vagyok, tizennyolc éves érdi gimnazista, a VMG végzős tanulója. Biológia és történelem fakultáción tanulok, a továbbtanulást tekintve a jog vagy a pszichológia irányába szeretnék majd elindulni.

Elég hamar megmutatkozott az irodalom iránti szeretetem és érzésem. Kisgyermekkoromtól rendszeresen vettem részt vers- és prózamondó versenyeken. Ötödikben egy ilyen versenyen (a Csengő-Szó elnevezésűn) nyertem egy szépen díszített füzetet, és akkor fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy verseket szeretnék írni bele. Ezek még inkább afféle mondókák, egyszerű művek voltak, mindegyik egy állat vagy növény tulajdonságait szedte rímbe. Két alkalommal értem el helyezést velük az érdi Így írok én c. pályázaton.

Szintén ötödikes koromban kezdtem bele először a regényírásba. Fantasy műfajú történetet kezdtem írni, a verseimhez hasonlóan kézzel. Sárkányok, vérfarkasok, hősies, önfeláldozó kamaszok szerepeltek benne, ám nem fejeztem be, egy év után félbehagytam. Az azt követő két évben bele-belekezdtem újra, ám néhány fejezet után rendre másba fogtam. A versek is hasonló sorsra jutottak, mert hetedikés koromtól egészen az első gimnáziumi évem végéig alig született három-négy költemény.

Az áttörést a Vörösmarty Gimnázium évente meghirdetett *Üstökös láng* kreatív írás pályázata hozta. Volt egy ötlet a fejemben; emberi kapcsolatokat megmérgező tulajdonságokról akartam írni szörny-metaforákat használva (a mű címe is egyébként *A Szörny* lett). A vers meg is született, elküldtem, s bár helyezést nem értem el, mintha gát szakadt volna át: egyre több verset írtam, és azon a nyáron ismét belefogtam a regényírásba (ezúttal igen eredményesen).

Ez három és fél éve történt. Azóta két füzet telt meg versekkel, s műveimet különböző pályázatokon is megmérgettem. Sínen az életem című versemmel *Aranyalma Díjat* nyertem az Üstökös láng tavalyi fordulóján, valamint a *Reunion* pályázaton is szerepeltettem; Hús, ín, csont és A katona dala című költeményeimmel az Irodalmi Rádió *Így dalolunk mi nyomdokaidban*, Balassi Bálint pályázatán szerepelttem sikeresen, melynek eredményeképp e két vers megjelent az azonos című antológiában, és meghívást kaptam a Rádió állandó szerzői közé; pályáztam az IRKA által meghirdetett *Fehéren-feketén* pályázaton Szürke ember és A hollók háborúja című alkotásaimmal. (Már tudom, arany minősítést kaptam!)

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kiírt *Pandémia megélése* pályázaton pedig A búskomor című balladámmal vettem részt. Verseimmel több célom van. Egyik legfőbb a stressz, a negatív energiák levezetése, mintegy „kiírom” magamból a rosszkedvet – ennek következtében legtöbb költeményem komor hangulatú. Emellett versben reagálok a mindennapok eseményeire, a könnyebb-nehezebb erkölcsi-filozófiai kérdésekre, így alkotom meg véleményemet egy adott témáról. S mindezt igyekszem érdekesen, különleges és egyedi költői képeket, szépen csengő rímeket használva tenni.

Három éve ismét regényírásba fogtam. Ezúttal is a fantasy berkeiben maradtam, a történet alapjául az ősi magyar hitvilág, a magyar népi folklór és a magyar népmesék szolgáltak és szolgálnak. Három kötetet már befejeztem, a negyediket jelenleg írom, s az első (melynek címe *Sötét sorsok 1.: A farkasfalka*) jelenleg tördelés alatt áll, megjelenése (remélhetőleg) rövidesen várható. A regényben (amellett, hogy az eddigi olvasók szerint is izgalmas történetet mesélek el), értékrendeket ütköztetek, komoly filozófiai kérdéseket feszegetek, s nem utolsósorban szeretném a kevésbé ismert ősi magyar hitvilágot és a népi babonákat is szélesebb körben ismertté tenni.

Fekete Ignácné Irén vagyok.

1953-ban Adonyban születtem, itt végeztem általános iskolai tanulmányaimat.

Ercsiben érettségiztem 1972-ben, itt telepedtem le 1974-ben házasságkötésem révén.

Már iskolás koromban vonzott a festészet utáni vágy, sokat segített ebben a tanárom odafigyelése.

Gyermekeként kisebb képeket festettem kedvtelésből. Szinte évtizedek teltek el, amikor készítetést éreztem a festés iránt.

A festészet számomra tökéletes kikapcsolódás. Érzéseimet, gondolataimat igyekszem kifejezni.

Faroslemezre temperával festek.

Egyre több elkészült képem arra inspirált, hogy mutassam be őket az érdeklődők részére.

Kiállításaim: Ercsi helyőrségi klub, 2002.

Ercsi Művelődési Ház, 2003.

Ugyenebben az évben szülőfalumban önálló kiállításom volt.

2004-ben a helyi alkotókkal közös kiállításon vettem részt az Ercsi Művelődési Házban.

2008-ban, 2010-ben és 2013-ban ismét ugyanitt.

2009: Rácalmás, Jankovics Kúria.

2013-tól minden évben a Poly-Art Alapítvány rendezésében kapok lehetőséget bemutatkozásra egy-két képpel.

2016. március 15-én az a megtiszteltetés ért, hogy átvehettem Ercsi Város Közművelődési Díját.

Rövid szünet után 2020-ban ismét ecsetet ragadtam, azóta rendszerességgel festem a tájképeket, csendéleteket, számomra kedvező képeket.

Fekete Ignácné: Alkonyat

MŰELEMZÉS Paul Cézanne (1839–1906)

„Az emberek jártasabbak az élet dolgaiban, mint a művészetében. Más a kapcsolat az élettel, más a művészettel.”

Paul Cézanne az impresszionizmus egyik kiemelkedő festője, a modern művészet atyja. 1880-ban Monet azt állította, hogy ő találta ki az „impresszionizmus” szót (pillanatnyi élmény, benyomás). Ez a stílus szabad, könnyed ecsetkezelést, az életből vett valóságos helyszíneket, az eleven, lélegző természet festését jelenti. Cézanne Aix-en-Provence-ben született. Az impresszionistákhoz fűződő kezdeti kapcsolata után elhagyta a párizsi művészvilágot, és a provence-i dombok közé húzódott vissza.

Átvette az impresszionizmus látásmódját és kifejezőeszközeit, de új utat keresett. A tárgyak formáinak és színeinek kapcsolatát vizsgálta. Megállapította a színek értékét, franciásan a valört, amit a fény és a távolság határoz meg így a geometrikus idomokhoz hasonló tárgyak felületét foltszerűen festette meg.

A háromdimenziós tér megjelenítésének újfajta festészeti lehetőségeit kutatta a sík vászonzfelületen.

A két dimenziót azzal hangsúlyozta, hogy a képet különálló színtestekre bontotta. Portrékat, tájképeket, tengeri látképet, csendéleteket festett.

Önálló stílust alakított ki, arra törekedve, hogy festményei ne pusztán fény- és színhatások visszaadásából álljanak.

Fürdőzőkről készített vázlatain az emberi test torzulásait kiemelő formaviszonyokkal kísérletezett. Ezek a képek tartós hatással voltak a későbbi művészekre, különösen Picassóra. Tájképein nem törekszik a táj részleteinek szolgai visszatükrözésére, ellenkezőleg: egy belső ritmusnak rendeli alá őket.

A tér a tárgyakkal egyenrangú érzékelhető közeg, amelyben a formák életre kelnek. A tér éppoly aktív, hatékonyvá válik, mint maguk a formák. Emberi alakokat ábrázoló képein lélektani elemzés helyett a képszerkezet formai formai jegyeinek tanulmányozására fektette a hangsúlyt.

Új stílust alkotott. Módszere a kubizmushoz vezetett. A művész halála után kezdték munkásságát méltányolni és tanulmányozni.

1906-ban nyílt meg gyűjteményes kiállítása.

Legismertebb festményei:

Mont Sainte Victoire látképe

Masszív benyomást kelt, pedig csak úgy úszik a fényben. A világos és tiszta vonalak ellenére is nagy távolságokkal és mélységekkel ajándékoz meg bennünket. Nyugalomról és rendezettségéről tanúskodik a viadukt és az út vízszintes vonala a kép közepe táján, valamint az előtérben álló házak függőleges síkjai. Mégsem érezzük, hogy Cézanne ezt a rendet erőszakolta volna a természetre. Ecsetvonásai belesimulnak a kompozíció vonalvezetésébe. Ellensúlyozza a jobb felső részen lévő domb laposságát az előtérben álló sziklák, épületek tömör, szinte tapintható formái.

A művész felesége

Mesteri módon értett hozzá, hogyan lehet néhány egyszerű, tiszta metszésű formával a kiegyensúlyozott nyugalom hatását megteremteni.

Csendélet: Gyümölcsöstál almával

Színek és formák kapcsolata. A gyümölcsöstál alja nincs a tál középpontjában. Nem elég, hogy az asztal balról jobbra lejt, mintha még előre is billenne. Ezen a képen Cézanne az összes bevett hagyományos módszerrel szakított. Darabos színtestek, összerótt tákolmány – írták a kritikusok. Cézanne azért választotta ezt a megoldást, mert izgatta a probléma, hogy milyen kapcsolatot lehet teremteni a színezés és a plasztikai ábrázolás között.

Megnyújtotta bal felé a tálat, mert az ott tátongó ürt akarta kitölteni. Kölcsönhatásaiban akarta vizsgálni az asztalon lévő formákat, ezért egyszerűen előredöntötte az asztal síkját, hogy minden látszódjék rajta. Nem volt szándéka torzítani a természetet, de így közelebb került a céljához.

Sziklás táj Provence-ban

Mélységérzetet kelt az élénk színek feláldozása nélkül.

Fennsík házakkal

Fény és színek kavalkádja

Híd a tavon

Finoman árnyalt színtestek, a fény és árnyék összhangja

Kártyázók

A sorozat egyik darabja. A képszerkezet formai jegyeire tette a hangsúlyt és nem az érzelmek ábrázolására.

**Összeállította: Hangyássyné Zsuzsa
KÉK-tag**

A kettős ÉN

(Elhangzott Wegenast Róbert emlékkiállításán)

Ha már Gáspár András megidézte tárlatára Wegenast Róbertet tisztelgésül a barát, a szakmai és művészi mester és a közös kaposvári élmények és kalandok előtt, akkor úgy illik, hogy mi is emlékezzünk rá néhány gondolat erejéig – annál is inkább, mivel erre a szinte napra két évvel ezelőtti halála óta nem volt módunk.

Emlékezzünk hát – és nem bemutatjuk, hiszen Wegenast Róbertet ebben a körben mindenki ismerte – a díszlettervezőre és festőművészre, az íróra-költőre, a társasági emberre, a barátira.

Emlékezzünk az itt látható néhány festmény apropóján! Sokat elárulnak alkotójukról.

A Kettős én című önarckép beszédes kifejezője annak, hogy Wegenast Róbertet mennyire foglalkoztatták az emberi személyiség titkai. Egyebek közt azt írta erről: *„Az önarckép különös műfaj. Olyan, mint egy alanyi költemény, csak nagyon magányos, kíméletlenül őszinte pillanatokban állhatsz önmagaddal szemben. Mikor fested, AZ a másik, küszködő éned jelenik meg, önön elmúlásodat figyelheted kegyetlenül.”* Majd másutt ezt mondja: *„Ha festek, ugyanez a kettőstudat munkál bennem. A motívumok nem az átélt környezetemből erednek, az élmény nem kívülről indul, hanem belülről, a másik valóságomból.”*

De ez a kettősség korántsem csak filozófiai értelemben érhető tetten Wegenast Róbertnél. A díszlettervező, a színházi szakember és a festőművész párhuzamosan létezett benne egész életében.

Szakmájának igazi, elismert mestere volt, de a színházi hierarchiában méltatlanul kissé háttérbe szoruló díszlettervező vágyott az önkifejezés jobban látható módjára is – ezt jelentette számára festészet.

S éppen Kaposváron következett be (1958) az a pillanat, amikor ezt a kettősséget véglegesítette vagy ha úgy tetszik feloldotta.

„A pályám kezdetén – olvashatjuk naplójában – a kaposvári színházhoz szegődtem, de akkor már munkált bennem az a gondolat, hogy még így, a legelején abahagyom ezt a szakmát, és egy önállóbb úton me-

gyek tovább. Egy alkalommal azonban várakoztam a színházban, és a zenekari árokban éppen megkezdték a próbát. Felhangzott a nyitány, egészen halkán szűrődött ki a teremből, és ebben a pillanatban minden korábbi érzés átalakult bennem, a színházhoz láncolt még jó néhány évtizedre.”

Díszletterveit ismerve – minden kiállításán szerepeltetett belőlük többet vagy kevesebbet – a kettős én olykor valóban összeolvadni látszik, hiszen a színdarabok, filmek megálmodott terei önálló műalkotás-ként is értékelhető festményekként születtek meg, mielőtt konkrét tervként tárgyasultak volna.

A *Nő és az ördög* című vígoperához készített – itt látható – látványterv azt a mediterrán hangulatot árasztja, ami egy Boccaccio-novellához illő és elvárható.

Ez volt Wegenast Róbert televíziós munkásságának egyik első darabja (1978), amit a frissen végzett zeneszerző, Madarász Iván a televízió által rendelt diplomamunkájához készített. Akkor még készültek ilyen saját gyártású tévéjátékok a televízió műhelyében, sokan éppen ezek stáblistájából ismerik Wegenast Róbert nevét, s akkori nagy színészeink többségét.

A *hetedik lány* című kép, amit harmadiknak választottunk erre a megemlékezésre, a Vermeer emlékére alcímet viseli, s a *Leány gyöngy fülbevalóval* című híres festmény egyfajta parafrázisa – egy fajta, mert ezt a témát sokféle módon földolgozta Wegenast Róbert jelezve, hogy számára a Rembrandt mellett a németalföldi festészet második legjelentősebb alkotójának tartott Johannes Vermeer nagy hatással volt művészetére.

Ez a festmény minket ezen túl arra is emlékeztet, hogy Wegenast Róbert művészetének központi témája a nő szépség ábrázolása volt, amiről sokszor elmondta: *„ráébredtem arra az egyszerű csodára, hogy az ember számára az ember a legszebb, és egy emberi szemben több absztrakció van, mint a legrafináltabb performance-ban.*

És miután férfinak születtem, a nők voltak a legszebbek nekem.”

M. Nagy Péter
szerkesztő

Gáspár András kiállításán

(Elhangzott a PKH-ban

2021. nov.20-án Wegenast Róbert tiszteletére)

Gáspár András ma a pályatársat és a barátot jött köszönteni azzal, hogy elhozta ezt a kiállítását Érdre.

Első találkozásuk színtere a Kaposvári Csiky Gergely Színház. Mindketten pályájuk elején tartanak, bár Wegenast Róbert az idősebb és tapasztaltabb. Két évadot tölt a kaposvári színházban, és itt találkozik Gáspár Andrással, aki ebben az időben még csak a szárnyait bontogatja. Wegenast meglátja a tehetséget a fiatalemberben, aki ekkor még csak a színház periferiáján mozog, színházi fotóriporter és műsorfüzetek illusztrátora. Ő biztatja, szeretetti meg vele a színházat. A munkában együtt töltött esztendő Gáspár András egyeteme, ekkor tanul meg tőle mindent, ami a színházról és díszletfestésről megtanulható. Wegenast távozása után még 5 évig képzeletben ő vezeti a kezét, ezalatt megtanulja a mesterséget, és megkapja első önálló feladatát.

A rajzolás, festés iránti tehetsége már gimnazista korában megmutatkozik, tanárai biztatására a Balázs János Képzőművészeti Körben tanul. Tehetségét mi sem bizonyítja jobban, minthogy 1955-ben – egyéb származása ellenére – felveszik az Iparművészeti Főiskolára. Tanulmányait kényszerű okok miatt abbahagyja, és miután több rangos intézményben díszletfestői gyakorlatot szerez, visszatér Kaposvárra. Kaposvár közös szülővárosunk.

Gáspár András pályakezdése idején, ami az én gimnazista korom is, olyan kisváros, ahol minden nevezetességet végigjárhatunk egy kiadós sétával, ahol mindenki mindenkit ismer vagy legalábbis ez az illúziója. Mindenki ugyanabban a körben mozog a Fő utca két vége, a Nagytemplom és a Korzó cukrászda között, ahonnan a színház is csak egy ugrás. Fő utcai otthonában emlékeket idézve tudtam meg Gáspár Andrástól, hogy kettőnk életében is van közös szál, hiszen édesapja textilüzletével szemben volt nagyapám virágkereskedése, és természetesen édesapám kötötte a feleség, Judit asszony menyasszonyi csokrát, akit ma sajnós, csak portréja képvisel.

De közös szerelmünk a Balaton is, ami a galérián látható fonyódi Szaplonczay sétány c. pasztell témája.

Akkoriban a kaposvári élet fontos színtere a Csiky Gergely Színház, jóformán az egyetlen szórakozás a városban.

És ugyan ki ne szeretné a színházat, azt az utánozhatatlan izgalmat, mielőtt felmegy a függöny, azt a sajátos illatot, atmoszférát, ami elvarázsol bennünket, ahol hús-vér emberek pár órára elfeledtetik gondjainkat. Ehhez az illúzióhoz kell a díszlet és megalkotója, a díszlettervező. Ő az, aki a színészek számára jól működő teret hoz létre, a szerző és a rendező instrukciói szerint megálmodja és megalkotja a darab helyszínét, különböző korok külső-belső tereit, építményeit. Perspektivikusan igaz és a kort tekintve hiteles képek közé helyezi a darab cselekményét, így elhisszük, igaz, el is akarjuk hinni, hogy a festékszagú kulissza valódi erdő vagy palota, szobabelső, párizsi utca, de mögöttük sivár, ám hasznos lépcsők, vázszerkezetek és nagyon logikus alaprajz rejlik, amely a színészek zavartalan mozgását biztosítja.

Aki valaha látta az Operaház Bohémélet előadását, nehezen felejt el Oláh Gusztáv elbűvölő díszleteit, különösen a III. felvonás behavazott párizsi fasorát a szürkületben meleg fénnel világító ablakszemekkel. Bennem máig él ez az emlék. Ezt az előadást páratlan módon 1937 óta ma is Oláh Gusztáv díszletében játszószék, azaz egyidős az itt kiállító Gáspár Andrással, akit a klasszikus hagyományhoz egyik tanára, Oláh díszletfestője kapcsol.

Azóta sokat változott, sok tekintetben korszerűsödött a színpadi technika, ő a hagyományos díszletfestés egyik utolsó képviselője. Megbecsült és sikeres ember, kapott már nyíltszíni tapsot díszletéért, és volt rá példa, hogy az előadás méltatását a kritika az ő díszleteivel kezdte.

Gáspár András részese volt a kaposvári színház legendás korszakának is, amikor a társulat színháztörténetet írt Babarczy László, Zsámbéki Gábor, Gothár Péter, Ascher Tamás rendezői munkássága alatt. Különösen Zsámbéki hitt nagyon benne, de ezt a bizalmat sok-sok munkával, néha irreális határidők és kívánságok teljesítésével vívta ki magának.

Amit itt látnak, azok művészi igénnyel megalkotott színpadi tervek, vázlatok az 1968 és 1991 közötti időszakból, abból az életműből, amely során 420 előadásban működött közre. A tervek azonban csak a felszínt

jelentik, nem tükrözik azt az ezer problémát, amit ezer ötlettel kell megoldani egy sikeres előadáshoz, és amelyekből az utolsó előadás, a díszletek elbontása után jószerével csak ennyi marad.

Főként zenés darabokhoz tervezett díszletet. Ezek pedig megfelelnek az operett világának, a csillogó felszínnek, a pompának, mint a Varázskeringő elegáns enteriőrje, a Cirkuszhercegnő vörös bársonya, raffolt tülljei, remek csillárja, a Pompadour második felvonásának pompás rokokó terme. De a jó díszletnek tudnia kell háttérben maradni, sohasem lehet toladó, nem konkurálhat a színészi játékkal.

A Lulu montmartre-i utcaképe a rendező kívánságára végül esti fényben játszott. Érdekessége, hogy a párizsi házak közé becsempészte a kaposvári Fő utca egyik valóságos épületét.

Szinte mindenütt fontos szerephez jut fény és árnyék, fény és homály, fény és sötétség ellentéte. Emlékeztet a Várj, míg sötét lesz sötét alkóvjának és a ferdén beömlő fénynek a kontrasztja. Ahol a darab megkívánja, nagyvonalú, mint a Holdbéli csónakos óriási dolmene; ezen is megcsillan a holdfény.

Sokoldalú ember. A festészet mellett kaposvári szalodabelsőik ugyanúgy a keze nyomát viselik, mint néhány Somogy megyei kúria belsőépítészeti megoldása, a kaposszentjakabi apátság rekonstrukciós terve, de ahogy minden színpadképe, úgy ezek is felsorolhatatlanok a megnyitó keretében.

Talán nemcsak a művészi kifejezés, de a maradandóság igénye is, hogy szakmája mellett festőként is jelkeskedik. Mindig keres, többféle technikát alkalmaz, mindig foglalkoztatja valami, például hogyan lehet speciális papír alapra akvarellhatású tátrai völgyet festeni.

Képeiben a látványon túl mindig van valami több, valami mögöttes vagy felettes tartalom, amit egyik tanára úgy fogalmazott meg, hogy „Jól van, Bigye, szinte spirituális!” (A művész beceneve gyerekkora óta). Nem az a fajta festő, aki állványát a szabadban állítja fel. Tájai sok táj emlékének elméjén és lelkén átszűrt esszenciái, ahol mesterien alkalmazza a perspektíva törvényeit, a fényeket, ahogy díszletein is láttuk. Múlt című olajképe borongós hangulatával az elmúlást, letűnt korokat idéz, de azt is, ahogy múlt és jelen összekapcsolódik.

Nagyon közel állnak a szívemhez könnyed akvarelljei, amelyekből a galérián a Tisztás látható.

A mediterrán táj, az adriai, itáliai, görög városok ihletői és témái képeinek. Többnyire városképein sem egy konkrét helyet jelenít meg, legfeljebb helyszíni vázlat alapján fest, mint a Görög táj című képét. A Diocletianus palota akár egy előadás háttérképe is lehetne, csak a darab hiányzik hozzá. A Szieszta városképe a déli hőségben elnéptelenedő városi táj lenyomata. A festőt kérdeztem, képein miért nincsenek emberek, de a díszlettervező válaszolt: „Már elmentek...”

Kedves közönség! Én csak néhány nekem fontos, nekem tetsző alkotást tudtam kiemelni. Arra kérem Önöket, hogy nézzék meg a képeket, keressék meg Önök is a kedvenceiket, vagy amelyek egy szép színházi előadást idéznek fel, és akkor ez a mai délután elérte célját: mindnyájan gazdagodtunk valamivel.

Adelmann Anna
KÉK-tag

„Így látom én”

(Elhangzott Hangyássyné Zsuzsanna kiállítás-megnyitóján az Ercsi Eötvös József Művelődési Házban)

Adonytól Érdig híre ment az eseménynek, ezért a lelkes művészetkedvelők megtöltötték a termet Ercsi-ben. Szabó Tamás, a város polgármestere megköszönte azt a munkát, amit Zsuzsa képeivel közvetít, és két hónapon keresztül csodálhatja a közönség. Kiemelten beszélt a festőnő lelki harmóniájáról, amit a színek, a fények, a megfestett témák elénk tárnak. Hangyássy Jánost nem először halljuk verset mondani. A mostani választás is telitalálat volt.

Lia Lombardy: **A festészet szerelmese**

„Jer, ecset, jöjj a kezembe,
Forogj, táncolj, dalolj, kacagj,
Gyengéd ujjam átkarol,
varázsolj képet a vásznamra,
A fantáziámmal, vágyaimmal színezd be...”

„A művészet csodája
Munkám gyümölcse.
Szeretetet hint el a Világba,
Békét, boldogságot gyűjt a szívekben.
Örökké ragyogj,
Te, Piros, te, Sárga, te, Kék,

No, meg te, ártatlan Fehér,
és te, Fekete...
Csodás képeket varázsoltok.
Melyek örök értékek a festményekben.
Halhatatlanok maradnak a szívekben,
Az emlékezetekben.

Majd Jobbágy Miklósné Erzsébet (Százhalombattáról) következett Prágai Gizella: *Hangulatkép egy kiállítás megnyitójára* című versének felolvasásával.

Tűzben festett fájdalom és jószág,
Tűzben csiholt öröm a valóság...
A szív mélyén rejtőzködő csodák
Művészek lelkében szépülnek tovább,
Színek, fények, montázsok, dallamok –
Káprázatos léleklenyomatok...
...A ragyogástól sír a lelkünk,
Ma mindnyájan csodára leltünk.

János, Zsuzsi férje, mindig is a kreativitásról, az ötletességről volt híres: most kvízkérdéseket hozott. Az Ercsi történelmével, címerével, Eötvös József politikájával kapcsolatos témák fogósnak bizonyultak, kevesen tudták a pontos, helyes válaszokat. Így aztán a jutalomfestményeket igazán megérdemelték.

A képek, a jó hangulatú beszélgetések, a szeretet-vendégség emelte a hangulatot.

Zsuzsa képeit a <https://www.facebook.com/mama-festmenyei/> c. oldalon megnézhetik az érdeklődők. Hálás vagyok, hogy részese lehettem a megnyitónak.

**Jobbágy Miklósné Erzsébet
pártoló, festménykedvelő**

Eötvös-napok, Ercsi

2021. november 6-án ünnepélyes gyászszerartás keretében temették vissza eredeti nyughelyére Eötvös József és nagyszülei földi maradványait Ercsiben.

Kinézek az ablakon, a színek változnak, a barnák és bordók átvették az uralmat. Tetőablakon esőcsepp kaparász, s a vasárnap reggeli némaságban nyoma sincs a tegnapi hódolatnak és gyásznak.

Tegnap szikrázott a nap, s a Duna feletti ég oly sely-

mesen kéklett, hogy semmi kétségünk nem lehetett, hogy EZÉRT is választhatta Eötvös József végső nyughelyéül a kápolnát. A kék égbe hasító obeliszk alatt (Ybl Miklós tervezte) gyülekezők fölött pillanatra megállt az idő. Képzeltetném azt is, hogy visszafordult, de legyünk szerények. Megállt – maradjunk ennyiben. Fejünk fölött ragyogott a nap, hátam mögött pompás paripák harapdálták a zöldet, csupán a magasban szálló repülőgép csíkja figyelmeztetett a jelenre. Ének szólt, emlékező szavak hullottak megnyíló szívekbe, s a kripta mélye elnyelte a három koporsót.

Szelíd csendességben léptünk a kápolnába, a sokadalom ellenére sem törte meg senki sem a béke kegyelmi ajándékát.

Mértékadó és mértéktartó gondolatok hangzottak el a búcsúhoz méltóan. Az ég kék brokát, a nap maga az élet, s mi nyugalomra éhesen figyeltük a szertartás mozdulatait. Szép, egyszerű és tiszta volt a pillanat.

Ha nem lennék szerénytelen, azt is írhatnám, hogy eötvösi, így csupán azt mondhatom, hogy kimondhatatlan hálát érzek a megálló időért. A természet csodájáért, a teremtmény nagylelkűségéért, hogy adatott nekünk két nap, a csütörtöki felhőszakadás és a mai ború közé ékelve, amikor elvégezhetjük tisztességgel, ami ránk maradt, ránk rakódott évtizeden át.

Báró Eötvös József és szeretteinek földi maradványa, három koporsó, hosszú évek után ismét a kápolnában pihen. Beteljesült hát a végakarát.

„Márványszobor helyébe,
Ha fenmarad nevem,
Eszméim győzedelme
Legyen emlékjelem.”

A hálás utókornak, már „csupán” az eszmék győzedelmén kell/kellene fáradoznia.

Köszönöm, hogy megértem és megéltem a tegnap magasztos perceit, a köszönet elsősorban Szabó Tamásnak, városunk polgármesterének szól, aki évtizedek óta dédelgetett vágyunkat nem hagyta elenyészni. Neki és magunknak is azt kívánom, hogy ügyeink oly szép rendben folyjanak a jövőben, ahogy az Eötvös szelleméhez méltó. Köszönöm az „oldalakon” átívelő tettekkészséget, a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársainak, L. Simon Lászlónak ügyünk újbóli felkarolását, a nagyszerű előadásokat, Piroska Eszter buzgalmát s az Eötvös József Művelődési Ház vendégszeretetét. Halaszthatatlan dolgunk, dolgaink közepette koncentrálhatunk az eszmék győzedelmé-

re, oktatásra, népnevelésre, és mindarra, amit Eötvös József miniszterként, haladó gondolkodóként és irodalmárként fontosnak gondolt, fontosnak tartott.

Kósa Márta

Votin József kiállítása az új PKH-ban

Általában nincs összhangban a zene és a képek gyűjteménye – kezdi a kiállítás-megnyitót **Feledy Balázs** művészettörténész –, de itt jól kapcsolódnak egymáshoz. A vihar lágy hangja és a festmények titokzatos hangulata kiegészíti egymást.

Kovács Krisztina különleges hangszere, a handpen, elbűvölte a közönséget. De nem ez volt az egyetlen meglepetés: Wenszky Ági Tarnóczi Irénke versét adta elő, míg Szabó Vali egy régebbi Votin-művel kedveskedett, ahogy a köszöntőszövegben Daróciné is.

Feledy Balázs ezúttal is részletes ismertetéssel ajándékozott meg bennünket: amatőr vagy autodidakta... Magyarul szebben hangzik az értelmezésük, nincs meg bennük az a kellemetlenkedő szájjíz, mint a latinban.

Szerelemből, kedvtelésből folytatja a művészetet vagy az ismereteket önként elsajátító, magát alakító, egyedül tanuló alkotó... mindegy is a mi szemszögünkben.

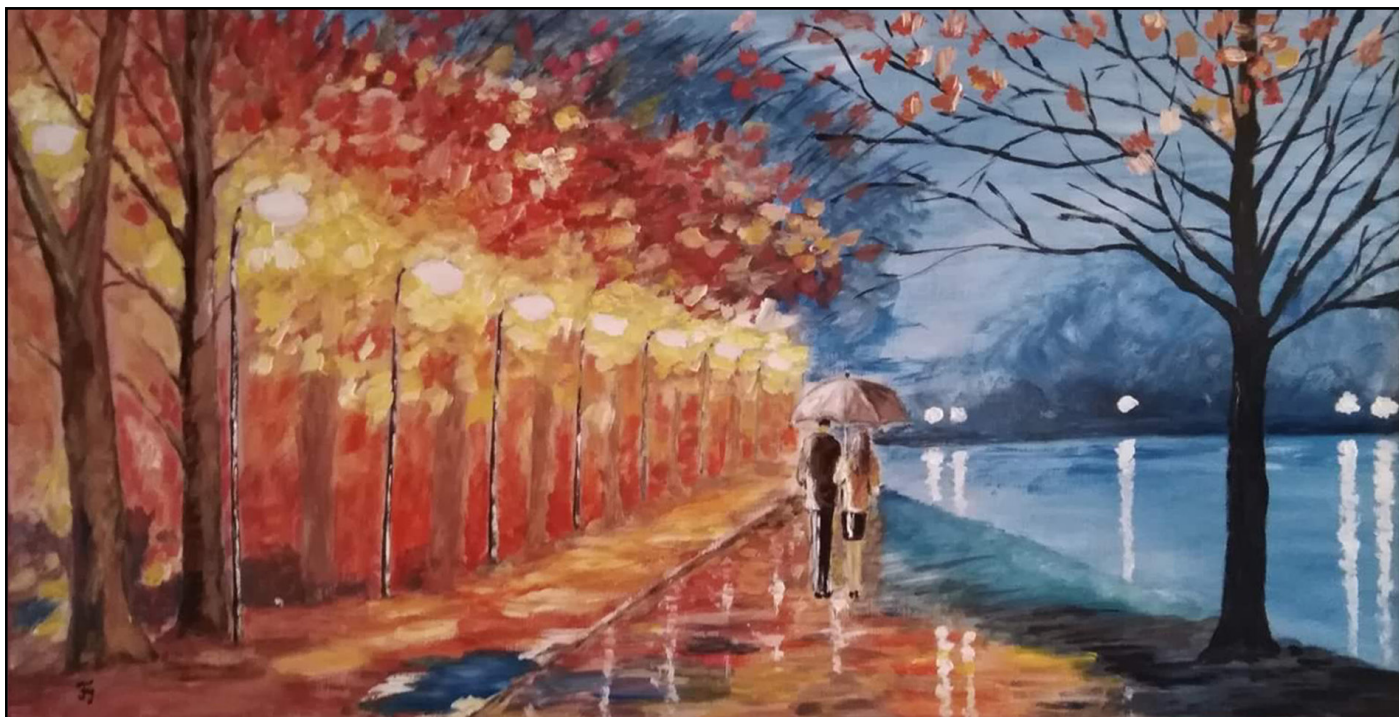
„A tehetség tudás nélkül vagy a tudás tehetség nélkül senkit sem tehet tökéletes művésszé” – utal a híres vitruviusi gondolatra. Ha valaki felkészült, és sokat tud, akkor se biztos, hogy művész lesz..

Részletesen elemzi Józsi gazdag tevékenységgel átszőtt életét, majd rajzait értékelve példákat hoz az építész hivatása és a rajzolás technikája közti szoros kapcsolatra. Sokféle téma és technika a jellemző, a művész személyiségének érzékenysége, fogékonysága, a lírai attitűd mindig fontos része az alkotó ember életének.

A legizgalmasabb rész következett: a konkrét festményekről konkrét gondolatokat, érzéseket tárt elénk, világosan megfogalmazta a művészi kifejezőeszközöket.

Feledy Balázs – mindig nagy élmény őt hallgatni. Köszönjük.

DLné

Fekete Irén: Séta az esőben

Március 15. alkalmából **Pergel Antal** kitüntetést vehetett át: **Ercsi Közművelődési Díját**. (Tarnócziné Barabás Irén 2014-ben kapta meg ugyanezt, 2016-ban pedig Fekete Ignácné)

Október 23-án **Czabai Balázst** ünnepelhetjük: **Érd Város Életmű Díját** ítelték neki.

Októberben **Hangyássné Zsuzsa** kiállítása Ercsiben: Így látom c., valamint **Votin Józsefé** a Parkvárosi Községi Házban.

A **Mészáros László Képzőművészeti Egyesület** Kerámia szekciója pályázott az AMKA (a Magyar Kézművességért Alapítvány pályázatára. Két kiírás közül a Magyar Kézművesség 2021 címűre pályáztak kerámia mozaikképekkel, kerámia fali plasztikákkal és rézdomborításokkal. Összesen 10 alkotó 18 művével: Gondolatok az 52. Nemzetközi Eucharisztikus kongresszushoz fantáziacímmel. Pályázatukat a zsűri elfogadta, az ünnepélyes eredményhirdetés júliusban volt. A kiállítás aug. 19-ig volt látható Duna Palota Falk Miksa termében.

A KÉK-ből csak **Révészné Bogdán Jolán** tagja az egyesületnek.

Az országosan meghirdetett **Stílus és Technika** c. pályázaton **Nagy-Rakita Melinda** írását a nyertesek közé emelték, megjelenik a Rejtővel egy asztalnál című kötetben.

Mandolin – avagy „Jön a nô! Mindig így kezdődik!” címmel.

Az Országos Mécs László Irodalmi Társaság **Hatvan!** c. irodalmi pályázatára több, mint 120 pályázó küldött be művet, köztük **Nagy-Rakita Melinda** és **Pálné Onódi Judit**. Mindkettőjüket beválogatták az E-antológiába.

Ercsi Város Önkormányzata és a Magyar Nemzeti Múzeum közösen rendezett tudományos **emlékkonferenciát** Eötvös József újratemetése alkalmából. **Pergel Antal** az Érdi Szakképző Centrum főigazgatójaként előadást tartott Eötvös József oktatáspolitikájáról (a 2022 márciusában megjelenő IRKA-ban olvasható)

Soroksáron, a Táncsics Mihály Művelődési Házban november 15-én **Naszvadi Judith Mélyről** c. könyvének bemutatója (Kőrösi Papp Kálmán festőművész kiállításával).

Nov. 30-án **Ábel András** síremléke köré gyűltek barátai, követői, akik ezzel a gesztussal hagyományt teremtenek. **Bíró András** sírján is mindig van gyertya, virág.

A Csuka Zoltán Városi Könyvtár-beli **PA-pódiumesten Nagy-Rakita Melinda, Kiss Gyöngyi és Vincze D. Judit** mutatkozott be.

Az éves **Poly-Art-kiállításra** (Szepes Gyula Műv. Központ) dec. 17-én került sor.

Szigeti Eszter – Varga Zoltán ünnepi koncertje a PKH-ban dec. 19. 16 órakor. Alig várjuk.

M. Nagy Péter (tisztetbéli IRKA-tag) Porban c. képét beválasztották a Prizma Karika Fotóművészeti Alkotócsoporthoz Nyomok c. pályázat anyagából rendezett online kiállításra, melyen 180 beküldött fotóból 42 szerepel. A virtuális tárlat itt tekinthető meg: www.prizmakarika.blogspot.com

Dr. Karácsony István posztumusz könyvbemutatója a szerzőhöz méltó módon idéztük meg szellemiségét, egyéniségét, kiemelve a szakmaiságát, a gyógyítás emberközpontú vonatkozását.

A lélekemelő beszélgetés azoknak köszönhető, akik sokat tettek a könyv megjelenéséért:

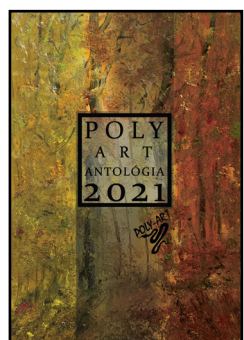
Dr. Bagdy Emőke prof. emerita (előszó), Érd város vezetőinek képviselőjében **Tetlák Örs** alpolgármester (anyagi támogatás, személyes ismeretség), **Bárány Zsolt** (a Romics László Egészségügyi Intézmény főigazgatója, kollégája, barátja), **M. Nagy Péter** (könyvszerkesztés), **dr. Kubassek János** (múzeumigazgató, nagy tisztelője Karácsony Istvánnak), **Somfai István** (a Poly-Art elnöke), **Kimmel István** (a legjobb barátja), Czabai Balázs (barátja, az Arborétum-Madárparadicsom tulajdonosa), **dr. Frech Miklósné Karácsony Piroska** (a húga, ő foglalkozik a szellemi hagyatékkal)

A közönség soraiból **Lehoczky Gyöngyi** emlékezett szeretettel és némi meghatottsággal apja

(**dr. Lehoczky Győző**) és Karácsony doktor barátságára, kölcsönös tiszteletére.

Köszönet a családnak (fia: **Karácsony István** és bájos unokája: **Karácsony Dóra**), hogy személyes jelenlétükkel megtisztelték az ünnepséget.

A könyv kapható: Az Óperencia – Bíró András Könyv-áruházban, valamint a Romics László Egészségügyi Intézményben

MEGJELENT

Igényes, esztétikus kivitel, tartalmát tekintve magas színvonalú kiadványunk. Profi szerkesztő-grafikus keze munkáját dicséri. A város vezetőinek pedig hála és köszönet az anyagi támogatásért.

Versek	1-14
Prózák	15-23
Jankovits Márta rovata	23-24
Diákoldal	24-25
Szabó Ilona Valéria rovata	26
Ábel András nyomában	27-28
Tanulmány	29-30
Tízéves az IRKA	30-31
Bemutakozás: Cserni András	33
Fekete Ignácné	34
Hangyássyné Zsuzsa rovata	35
Beszámolók	36-40
Hírek	41
Könyvajánlók	44

Illusztráció: Fekete Ignácné festményei

A címlapon Berki Gyöngyi Duna-parton c. képe
Pillanatképek 2021-ből

Honlap: www.poly-art.hu

Facebook: Az Érdi IRKA irodalmi kör és kulturális folyóirat kedvelői

M. Nagy Péter: Porban

Érdi IRKA irodalmi-kulturális folyóirat • Megjelenik negyedévente a Poly-Art Alapítvány támogatásával • Felelős szerkesztő: Daróci Lajosné, tördelőszerkesztő: Daróci Attila • A szerkesztőség levélcíme: Szepes Gyula Művelődési Központ 2030 Érd, Alsó u. 9. • E-mail: dlnemarta@gmail.com • IRKA-logó: Mezőfi Virág • Nyomdai munkák: Progresso Print Kft. • Kiadja a Szepes Gyula Művelődési Központ • ISSN:2062-8048